

KIADÓHIVATAL TEL.

Str. Baron L. Popovici Robert

SZERKESZTŐSÉG TELEF.

Ejjeli telefon (nyomda)

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Egész évre . . . . . 11.
Félévre . . . . . 600 „
Negyedévre . . . . . 320 „
Egy hónapra . . . . . 110 „

XI évfolyam ♦ 174. szám

1928 augusztus 7 Kedd

* 5688 Ab 21 *

Cenzurat: Suclu

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Párbaj és lovagiasság

A zajos politikai küzdelmek és a kárikulai forráság közpette a legnagyobb eszben fejezte be munkáját az a bizottság, amely arra volt hivatva, hogy új alapokra fektesse a román büntető kódexet. A büntetőjog alaprincipiúmai mélyreható változásokon mentek keresztül az utóbbi évtizedeken és a bűn és bűnhődés fogalma egészen új értelmezést nyert. Ezt az új szellemet kívánta inaurálni a legkiválóbb román jogászokból álló bizottság, amely hónapok óta tartó munkában igyekezett a bűn és büntetés meghatározásának nyugati szellemét a román büntető törvénykönyv párragrafusaiha beiktatni.

A bizottság az újítások egész sorozatát honosította meg. Ezek között különösen figyelmet érdemel az a módosítás, amelyet a párbaj vétségének megtorlásáról szóló paragrafusba vezetett be a bizottság. A módosítás értelmében nemcsak azokat fogja büntetni a jövőben az igazságszolgáltatás sújtó keze, akik tényleges karddal, vagy pisztollyal próbálták lemosni a becsületükön esett foltokat, de hat hónapig terjedő börtönnel és 10 ezer lejig terjedő pénzbírsággal bünhődnek azok is, akik párbajra kihívják valakit, még akkor is, ha a kihívást nem követte tényleges összecsapás. Nem menekülnek a büntetés alól a segítők sem és mandazok, akik a párbaj előkészítő aktusainál asszisztáltak. Amint látható a bizottság szigorúan szembehelyezkedett a lovagkor vizsakisértő szellemével, mert a bűn megtorlás terén forradalminak mondható az az újítás, hogy nemcsak a tettet, de a szándékot is sújtani kívánja a büntetőkódex.

A bizottság azonban gondoskodott arról is, hogy megvédje azokat, akik akár haladottabb és emelkedettebb felfogásuktól vezérelve, akár pedig a törvényeskedésnek jegyében nem fogadják el a párbajra való kihívást és akiket könyörtelenül indexre helyez, diszkvalifikál az önértelnek és becsületnek középkori szellemű inspirált, de még mindig érvényben lévő iratlan kódexe. A törvényjavaslat erre vonatkozó része így szól:

„Ugyanaz a büntetés (vagyis háromtól hat hónapig terjedő börtön és 10 ezer lejig terjedő pénzbírság) sújtja azt, aki gúny tárgyává tesz valakit, mert nem provokált, vagy nem fogadott el párbajra szóló kihívást.”

Az új román büntetőkódex tehát diszkvalifikálja a párbajt. A feltűnően szigorú szankciók általában a 136-ik paragrafus összes intézkedései mindenképpen a bizottság emelkedett intencióinak és nyugati szellemének bizonyítékai. Hiszen aig akadhat kultúrember, aki a XX-ik században a véletlen, a vak-szeszély döntésére bízna személyi, társadalmi vagy politikai konfliktusainak elintézését. A középkori hajmeresztően kegyetlen istenítéleteinek fattyuhajtása a párbaj, azokból az időkől maradt ránk torz hagyományként, amikor a becsületesség, az ártatlanság, vagy a bűnösség kritériumát az döntötte el, hogy életben marad-e a vízbedobott, vagy a lángok martalékává odavetett ember, vagy sem. S hogy ez a szomorú anakronizmus még ma is él, sőt virul, hogy ma is egész sergével akadnak emberek, akik egy pillanatra felindultságban odavetett inzulturny megtorlásának jegyében hajlandók éle-

tüket s családjuk egzisztenciáját a mindig kegyetlen Véletlenre bízni, elsősorban annak köszönhető, hogy a párbajvétség megtorlására hozott törvényeket rendszerint igen enyhén, vagy egyáltalán nem alkalmazták.

Sajnos, a tapasztalatok szkeptikussá tettek bennünket, mert tudjuk, hogy Romániának vannak a legjobban megszerkesztett és legrosszabbul végrehajtott törvényei. Hogy egyebet ne mondjunk, ugyanabban az időben, midőn a bizottság a párbaj megtorlásának megszigorító intézkedései fölött folytatott komoly vitákat — a bukaresti lapok egy párbaj-jegyzőkönyvet közölnek, amelyet mint egyik Segéd Popescu-Necsesti, igazságügyminisztériumi államtitkár, tehát az új szigorított rendelkezések egyik szerzője irta alá.

Am ha a várakozásaink ellenére az igazságszolgáltatás közegei egyszer csak ugyan lelkiismeretesen fognak örkölni az új párbajmegtorló diszpozíciók alkal-

mazása fölött s ha a párbaj, mint becsületfolt tisztítószert, csakugyan el fog tűnni társadalmi életünkben, ez távolról sem jelenti azt, hogy a lovagiasság törvényei és szabályai többé nem kötelezők az emberekre. A büntetőtörvénykönyv szerzőinek bizonyára épen ellenkező volt az intenciójuk. A párbaj diszkvalifikálása és eltörlése nem válhatik gyávák citadellájává, hogy emögül a jövőben zavartalanul inzultálhassanak és sértegethessenek. Nem. A mai életformák között az erősebbek és gyengébbek könyörtelen küzdelmébe inkább van szükség a lovagiasságra mint valaha. A lovagiasság a nemesebb értelműben vette emberi büszkeségnek egyik megnyilatkozása, jelenti a kicsinyességeken és előítéleteken való felülemelkedést, az embertársak feltétel nélküli való respektálását.

A lovagiasság, a haladottabb értelemben vett lovagiasság szabályainak kell érvényesülniök, nemcsak az emberek,

hanem a népek, a fajok és társadalmi osztályok egymáshoz való viszonyában is. A lovagiasság szabályainak kell érvényesülni egyének és nemzetek életének minden megnyilvánulásában. Az ellenfél és segítő társ respektálása, a gyengébbek megvédése egy új, jobb és boldogabb kor kialakulásának előfeltételei. Helyesen alapította meg Lloyd George, hogy egy jobb társadalom kialakulásának három előfeltétele van: Lovagiasság, őszinteség és elszántság. Nem a véletlen műve, hogy a nagy angol államférfi elsőnek említette a lovagiasságot. Mert a lovagiasság az alacsony indulatokon, durva ösztönökön való felülemelkedést jelenti és a jobb korhoz, az emberiség jobb jövőjéhez való ut nem is a népek kegyetlen párbajain, nem is az egyének groteszk és kicsinyes marakodásain, hanem ellenfeleink és barátaink egyaránt való megbecsülésén, a gyöngék oltalmazásán — tehát a lovagiasságon keresztül vezet el.

Maniu: „Inkább sohasem leszek miniszterelnök, ha nem tudom radikálisan megváltoztatni Románia közéletét”

Az avereszkánusok szerint Maniu okozta a liberálisok újabb kormányrajutását

(București—Bukarest augusztus 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Két nyilatkozatot közlünk az alábbiakban: Az egyiket Maniu Gyula, a nemzeti parasztpárt vezére tette a Lupta tudósítója előtt. Ebben a nyilatkozatban Maniu egy tízéves politikai küzdelem mérlegét vonja meg és kizárólag elveihez való töretlen ragaszkodásának tudja be, hogy eddig nem kerülhetett az ország ügyeinek vezetésére. A másik nyilatkozó Constantin Bucsan, az Averescu kormány volt belügyminiszterhelyettese, aki Maniura hártja a felelősséget, azért, hogy a liberálisok még mindig urai a helyzetnek. Különös koincidencia hozta egymás mellé ezt a két nyilatkozatot, amelyek tanulságos dokumentumai maradnak a mai Románia politikai történetének.

Már lehettem volna régen miniszterelnök

Maniu Leonard Paukerovval, a Lupta kolozsvári szerkesztőjével folytatott beszélgetést a Bukarest—kolozsvári expressz étkész-kocsijában. A nemzeti parasztpárt vezére a liberálisok elleni kampányról, a nemzeti parasztpárt ellenparlamentjének tanácskozásairól és annak várható hatásairól beszélt, majd az alábbi, gondolkodásmódjára mélyen jellemző kijelentéseket tette:

— Már lehettem volna régen miniszterelnök, ha elfogadtam volna a feltételeket, amelyeket a liberálisok szabtak. Utódja lehettem volna bármikor a liberális kormányban, de nem lett volna szabad hozzányulnom a mai politikai erkölcsökhöz, vagyis el kellett volna fogadnom azt, hogy túrjem a választások meghamisítását, a közigazgatás visszaéléseit. En azonban nem akartam huszonkilencedik, vagy harmincadik miniszterelnök lenni ebben az országban,

csak azért, hogy miniszterelnöknek mondhasam magam. Ha nem sikerül céloimat, állampolitikai ideálmajaim megvalósítanom, ha nem tudok radikális változást hozni ennek az országnak a közéletébe.

ugy semmi értelme sincs annak, hogy valaha is elfoglalm a miniszterelnöki széket.

Ugyancsak a „Lupta” közli Maniunak egy másik nyilatkozatát, amely a berlini „Deutsche Allgemeine Zeitung”-ban látott napvilágot.

„A kormány törvénytelen...”

— Románia jelenlegi kormánya törvénytelen, s így

nincs jogában sem kölcsönt felvenni, sem pedig a stabilizációt végrehajtani.

A mai parlament ugyancsak törvénytelen, az ország akaratainak meghamisításából született meg. Így azok a törvények, amelyeket a kölcsönnel és a stabilizációval kapcsolatban hozott, nem angazsálják a nemzetet, még kevésbé a nemzeti parasztpártot, amely nem vett részt a parlament tanácskozásain.

Míg a nemzeti parasztpárt folytatja küzdelmét a kormány ellen, az avereszkánusok a mult eseményeit feszegetik, hogy a mai politikai helyzetért a nemzeti parasztpártot tegyék felelőssé. Az Indreptareaban az Averescu-párt hivatalos lapja tegnapi számában egy cikk jelent meg, mely a következőket írja:

— Jól emlékszem — írja a cikk szerzője — midőn egy évvel ezelőtt, egy meleg nyári napon Maniu belépett az Athenaei Palace szálloda előcsarnokába. Egy rejtélyes látogatásról érkezett, fekete ruha volt rajta és a barátainak,

akik türelmetlenül vártak érkezésére, a következőket mondta: „E pillanattól kezdve az Averescu-kormány sorsa meg van pecsételve...” És tényleg, alig telt egy hét e nyilatkozat után, amikor a nemzeti parasztpárt és a liberális párt hivatalos lapjai emlegetni kezdték, hogy az országnak nemzeti kormányra van szüksége...

Az Uj Kelet bukaresti munkatársa felkereste Bucsan minisztert, aki e kérdésben a következő nyilatkozatot tette:

Maniu buktatta az Averescu-kormányt?

— Mi tényleg megállapítottuk: Maniu segédkezett a liberálisoknak, hogy bennünket megbuktasson. Ha Maniu akkor nem nyújtja ezt a segítő kezét a liberálisoknak, akkor talán még ma is kormányon lehetnénk. A liberálisoké volt a nemzeti kormány gondolata, mert ez volt az egyetlen mód, hogy bennünket letaszthassanak. De ha Maniu akkor nem hajlandó belépni a Stirbey-kormányba, akkor ez a terv csődöt mondott volna és azóta talán épen elkövetkezett volna az ideje annak, hogy mi átengedjük a kormányt a nemzeti parasztpártiaknak. Most csak az a kérdés, hogy Maniu nem látta-e előre, hogy mi fog történni, ha segédkezik a liberálisoknak?

Ugy látszik, hogy ő hitt a Stirbey kormányában és tényleg azt hitte, hogy szabad választások következnek, vagy pedig olyannyira gyűlölte Averescut, hogy még azzal sem törődött, ha ilyen áron sikerül neki a megbuktatás. A politikában pedig nem szabad, hogy a személyes gyűlölet legyen urrá felettünk... és ma, amikor a nemzeti parasztpárt szinte lélekzet nélkül rohamozza a liberális erődtéseket, bizonyára belátják

a nemzetiparasztpártiak, hogy kár volt bennünket félretaszítani, mert hiszen mi bizonyára átengedjük volna nekik a hatalmat. De aztán volt még egy pillanat, amikor még meg lehetett volna menteni a szituációt. Amikor megbukott a Stirbey-kormány és Maniu legalább akkor kezett nyújtott volna nekünk, akkor még mindig urai lehetünk volna a helyzetnek. Azonban Maniu erre sem volt hajlandó, és akkor aztán már ment minden a maga útján...

**— És a mai helyzet?
Októberig semmi sem történhetik**

— A helyzet most persze már sokkal komplikáltabb. Októberig semmi sem történhetik, de ha a kölesön nem sikerül, akkor igazán nem marad más hátra, minthogy a liberálisok levonják a konzekvenciákat és — átadják nekünk a kormányt. Bizonyára emlékszik még arra, hogy a bukásunk előtt milyen teljes szélesed volt, teljes volt a harmonia a Regát és Erdély között, külfölddel sikerült a jó viszonyt helyreállítanunk, Beszarabiát elismerték, a leit de facto stabilizáltuk, kölcsönajánlatokkal halmoztuk el bennünket. Teljes volt a belső és külső rend és lehetséges, hogy épen ez volt az, ami a liberálisok féltékenységét feleltette. Megjétek, amikor látták, hogy a pártunk rendet csinált az országban és ezért

A „Transsylvania” Általános Biztosítóbank Rt. vasárnap, július 29-én tartotta meg sibilis és értelembe nyilvános, jól látogatott gyűlésén a népbiztosítások sorsosorshuzását. — A sorsolás eredményei a következő betűkombinációk:

1. ONG 2. MUQ 3. ZSS 4. SDW 5. MS

Eddig a következő biztosítások kerültek sorsosorshuzás útján kifizetésre

Kötv. sz.	Név	Cím	Összeg
401 56	Weber Milti	Nagyszeben, Kästner-u. 16.	20,000—
4 2714	Binder Berta	Szászsebes, Str. V. Alexandri 2.	20,000—
40 1170	Kraszai Irma	Karánsebes, Str. Lugojuhu 11.	20,000—
4030 8	Liess Ka harina	Brassó, Gyár-u. 33-a.	20,000—
401302	Kofossy László	Nagyenyed, Str. Libertáti 67.	20,000—
46334	Koni Georg	Székelykeresztúr, Piața Reg. Maria 34.	20,000—
63206	Kemény Olga	Nagyszeben, Str. Moilor 19.	20,000—

A következő sorsosorshuzás **vasárnap, szeptember 2-án lesz megtartva.**

Grün (Zöldi) Emanuel urat, deji lakost, életbiztosítási üzletszerző képviselőnek alkalmaztuk. **Transsylvania** Általános Biztosítóbank Rt.

szövetkeztek aztán ellenünk. Nagy hiba volt ez és ketségtelenül az egyetlen megoldás: az 1927 június 4-iki helyzet visszaállítása.

A Titulescu-csapda

— Mit jelent Titulescu lemondása? kérdeztük.
— Egy új csapda Maniu részére. A liberálisok nagyon szívesen látnák, ha Titulescu elnökletével alakulna meg egy kormány, melyet Maniu támogatna. Azonban ez csak azt jelentené, hogy a Stirbey-kormány egy más formában újra életre kelne és ez a nemzeti parasztpárt népszerűségére kerülne. A

nemzeti parasztpárt részéről gyakran lehet hallani, hogy ők nem is a liberális párt, hanem a rendszer ellen küzdenek, nos ebben az esetben is érhető lenne, hogy először mi következünk kormányra, és a nemzeti parasztpárt tőlünk vegye át a hatalmat. Averescu generális a háború utáni években csupán a népszerűségével sodorta le a Vajda-kormányt — lehetséges, hogy innen a nemzeti parasztpártiak gyűlölete ellenünk Averescu generális népszerűsége szinte napról-napra nő és hígyje meg, milder komoly politikai belátja azt, hogy ebben az időben nincs is más megoldás, mint egy Averescu-kormány.

A drága Amerika

Newyork, aug. 7. Mennyi pénzt költ az ember tulajdonképp Newyorkban? Ez a leggyakoribb kérdések egyike, amivel az Amerikából visszatérő kirándulókat odahaza fogadni szokták. Rendesen ez a felelet: Körülbelül kétszer annyit, mint itthon. Ez a felelet azonban hamis és egyáltalán nem adja igazi képét a newyorki élet költségeinek.

Mert ha az ember a dollárjait konzervet, vaját, tojást, cukrot, kávé és húst vásárol, akkor majdnem egészen az otthoni értéket reprezentálja a dollár. Ha pedig cigarettát, újságokat, gáz- és villamosszámítást fizet az ember, akkor a dollár még többet ér az otthoni értékénél. Az autovásárláshoz és tartásához pláne sokkal kevesebb dollár kell, mint otthon. Jöcskán veszi a dollár értékéből a ruhavásárlásnál, még sokkal többet a szálloda, a mosóda, a kórház és a szórakozások költségeinél. Legrosszabbul jár az ember pedig a dollárral akkor, ha lakást akar bérelni, butort venni, vagy cselédet tartani.

Minden háztartás legfontosabb tényezője ideát a lakbér, amely az összköltségeknek rendszerint egynegyedét, többnyire azonban egyharmadát teszi. A lakbért térfogat szerint számítják, a fűdőszoza nem számít, de igenis a konyha és esetleg a leányszoba. Ha tehát hétszobás lakásról beszélünk, akkor ez tulajdonképpen öt

szoba, leányszoba és konyha. A szobák általában sokkal kisebbek, mint Európában. Minthogy az építkezések gyorsan amortizálódnak és az újítások állandóak, az épületek Newyorkban igen korán avulnak el és így nagy is a különbség egy házat, amelyben központi fűtés, melegvízszolgáltatás, lift stb. volt és újat építenek a helyébe, akkor a háztulajdonos minden nehézség nélkül szobaként és havonként negyvenötven dollár lakbért kap, holott az előbbi szintén nagyon komfortos házáért csak huszonöt dollárt tudott havonta elérni. A lakás dolgában való divat oly gyakran változik, akárcsak a kalandívat. A gyvakori költözködés hozzá tartozik az élet ritmusához. Ha soká marad valaki egy lakásban, akkor kihívja a gyanut maga ellen, hogy vnm meg neki jól, az ilyen gyanu pedig az amerikai ember számára a legelviselhetetlenebb. A legolcsóbb lakásoknak, amelyekben nincs központi fűtés, a bére szobaként, havonként 7 dollár. A középosztály legalább 18—30 dollárt ad ki szobaként. A legmagasabb negyvedekben pedig a legkisebb lakbér 50—75 dollár. Minél magasabban fekszik a lakás, annál drágább. Ennek a magyarázata, hogy az alacsonyabb emeleten hátsó, sokszor pedig az elülső szobáknak sincsen nappali világosságuk. Fűtés és melegvízszolgáltatás bele van érve a lakbérbe, a gáz- és a villany meg aránylag olcsó ára miatt alig játszik szerepet.

A cseléd

A cseléd bére az a kiadás, amire a legnehezebben határozza el magát az ember Newyorkban. A középosztály legtöbb családjában, még ha a nőnek külön foglalkozása is van, csak a hét néhány napjának egyes óráira tartanak óránként féldollár díj mellett takarítónőt, fehér nőt, vagy néger nőt. Az olyan cselédek, akik nem laknak a háztulajdonos munkaidőért, 15—18 dollárt kapnak hetenként. Minden más esetben a cseléd, akinek a vásárnapja, minden estéje és egyik hét-köznapjának a fele szabad, havonként 65—75 dollár bért kap. A szakácsnő bére 90—125 dollár, gyermeklányoké 75—110 dollár havonta. Soffőrök hetenként 40—60 dollár fizetést kapnak. Háztartási alkalmazottakat nem kell betegség ellen biztosítani. Minden nap föl lehet mondani, még betegség címén is.

RENÉE BOUCHETON próbamamsell felfedezi a

„PEROXURE”

René Boucheton kisasszony, aki próbamamsell egy nagy szalonban, meséli el nekünk szomorú tapasztalatait és csodálatos felfedezését:

„Foglalkozásomnál fogva napokon keresztül állnom kellett és lábaim rettenetesen fájtak. Bokáim megdagadtak és a járás valóságilag kin volt részemre. Attól félttem, hogy foglalkozásomat is elveszítem. Használtam és végigpróbáltam az összes sókat, balzsamokat stb. amiket ajánlani szoktak, de hiába! Semmilyen javulást nem találtam, nagyon el voltam keseredve, amikor tudrázsom a Peroxure-t említette előttem. Kevés bizalommal vásároltam egy csomag Peroxure-t és lábfordót vettem, amelybe egy maroknyi Peroxure-t tettem. És képzeljék, milyen nagy volt a csodálkozásom! Aznap este az én szegény, egyébként vörös és megkínzott lábaim fehérek, údék voltak és a dagadásnak minden nyoma eltűnt. Azóta időnként Peroxure lábfordót használok és lábaim többé nem fáznak. Egész estéket táncolok végig a lábaim sokkal kisebb, mint azelőtt. A Peroxure egyszerű találmány mindazok részére, akik lábájában szenvednek.

Legyet. Épp úgy, mint Renée Boucheton kisasszony, önök is vásárolhatnak Peroxure-t bármely gyógyszerárban, drogeriában vagy illatszertüzletben. A rendszer nagyságu csomag ára 45 lej. A nagy csomag ára, amelyben két-annyi só van, 75 lej. — Megrendelhető a **PARFUMERIA ELITEI**-nél, Bukaresti, Calea Victoriei 33., vagy a **Clujl képtületnél**; **Omogyi Miksa**, — **Calea Traian 15**.

éjszakára pedig 5 dollár. A specialista díja 5—8 dollár, a kapacitásoké 25—50 dollár.

A legkevesebb az adó

A newyorki ember legörvendetősebb kiadásaitétele az adó. A jövedelem legényemberről 1500 dollárig, nősről pedig 3200 dollárig, (amibe beleérthető majdnem valamennyi munkás és középosztályú alkalmazott jövedelme admentes és akinek a jövedelme egészen 10.000 dollárig megy, az alig fizet két százaléknál többet adóba. Hogy milyen liberális az állam, az abból is kiténik, hogy a jövedelem 25 dollárnyi részét színházlátogatás céljára szabadítja fel. Városi és egyházi adó nincs. Igen nagy azonban a telekadó.

Az idegen persze többet költ Newyorkban. A legolcsóbb szállodási szoba 2½ dollár, ha fűdőszoza is van hozzá, akkor 4½ dollár, a legdrágább szállodákban a szoba minimális ára 7—10 dollárig. A vendéglői árak nagyon különbözőek, még pedig nem az étellek minősége, hanem a vendéglő helye szerint. Szerény igények mellett egy reggeli (kávé, kenyér, két tojás) 50—75 cent a lőncs 80 cent — egy dollár és a diner amely hatfogásos, 1—2½ dollár. Valamivel olcsóbbak a kafeletriák ahol mindenki maga szolgálja ki magát. Mindent összevéve, az idegennek napi 6—7 dollár kiadással kell számolni, amibe persze nincsen benne se a szórakozás, se a vásárlás.

butor
vásárlás bizalom dolga
Ha jó butort akar venni, ne sajnálja az utat
Marosvásárhelyre
(Tg.-Mures) és tekintse meg
Székely és Réti
Erdélyrészi Butorgyár Rt, hatalmas raktárait.
Bösendorfer, Stingl, Wirth, Hoffmann
zongora és pianó
gyárak képviselői.
Hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek

Alkalmi vétel!
A Parisien-szálló megszűnése folytán 24 szobában összes berendezése, butorok, ágyneműk stb. en-bloc, de szobaként is, — a kiadások kedden estig tart bezárólag. — Értekezni: a Parisien Szállóban.

IRÓK
A lesea
Dsida Jenő
1923.
Minden istenem...
Bárnyfelhő emlékeimet szeretem az...
A csillagok börtölök és...
és a Halál...
külön tény...
Ha kérdezi...
hiszem a...
Márványba...
s eltemet...
Ez az egys...
végig a „Les...
köteten. Poly...
sorok, amely...
kezdő poétar...
denült egész...
zelen érezteti...
szerző mély...
rüen jellemz...
Olyan hív...
s olyan me...
Milyen egy...
végig ugyane...
hol egy hazu...
csend és a b...
ság költője...
kat írja, nem...
politikus-költ...
Megállók...
Mosolygok...
az a külön...
Az Istenne...
Dsida Jenő...
tud ilyen sz...
és mély me...
könyv sokat...
költőnek.
Venizelo...
korm...
Athén au...
Szédet tartó...
kormánypro...
újraépítés...
küzdelem s...
rablóbanda...
képviselője...
köturon vo...
válságdíjat...
Száz ko...
tott le...
Páris au...
tőztatott 10...
négyvüles...
tektiveket...
vannak Va...
viselőik is...
Tengo...
Oceán...
London...
Cubela len...
leszállást...
Repülőgépi...
iesen össze...
met gőzöl...
gőzzel ann...
zott. A rep...
kon a ném...
tották át...
között tört...
ros volt s...
a hullámok...
lőgép ronc...
pült a Sa...
kötőben fo...
pilótát, ak...
kórházba

ÍRÓK ÉS IRÁSOK

A leselkedő magány

Disida Jenő versei, Minerva kiadás, 1928.

Minden ismertetésnél jobban jellemzi önmagát az az egészen fiatal erdélyi költő következő néhány vers-sorában:

Báránnyelhető tartok óljaimban

emlékeimet nevéükön szólítom,

szeretem az embereket.

A csillagok esője alatt

bőjtölök és imádkozom este

és a Halálnak minden vacsoránál

külön tányért teszlek az asztalomhoz.

Ha kérdeznék, halkan felelek,

hiszem a föltámadást.

Márványba vések egy fehér nevet

s eltemetem mélyen a föld alá.

Ez az egyszerű, keresetlen poézis vonul végig a „Leselkedő magány” című versköteten. Folyékonyan gördülő, rimtelen sorok, amelyek csak itt-ott zavar meg a kezdő poetára valló fellengzősség. Mindenütt egészen szurdinós meleg hangkezelés érezhető az olvasóval a behetséges szerző mély mondanivalóját, ilyen egyszerűen jellemzi például a szerelmet:

Olyan hűvös, mint az esti szél

s olyan mesze van, mint a csillagok.

Milyen egyszerű! És milyen emberi! És végig ugyanez a szelid, emberi hang. Sehol egy hazug, kiabáló szó. Disida Jenő a csend és a bensőséges, keserű magányosság költője. Ahhoz, aki a következő sorokat írja, nem is illik a hangos, erőteljes politikai-költészet:

Megállok a fehér csúcs végtelenjén,

Mosolygok. Az ég szomorú, tiszta,

az a különös zene is itt kering,

Az Istennek sincs társa az orlok fölött.

Disida Jenő egészen egyedül van, ezért tud ilyen szomorúan, ilyen halkszavúan és mély melankóliával verseket írni. A könny sokat ígérő munkája a husz éves költőnek. (—lay)

Venizelosz beszédet tartott kormányprog. a njáról

Athén augusztus 6. Venizelosz beszédet tartott Janinában, ismertette kormányprogramját, amely a nemzeti újjáépítés elvén alapszik. A választási küzdelem során Janina közelében egy rablóbanda elfogta Melas és Milonas képviselőjelölteket, akik propaganda-körúton voltak és 5-5 millió drachma váltságdíjat követelt tőlük.

Száz kommunistát tartóztatt le a párisi rendőrség

Páris augusztus 6. A rendőrség letartóztalt 100 kommunistát, akik egy négyvölgy alkalmával inzultáltak a detektíveket. A letartóztatottak között vannak Vaillant és Couturier volt képviselők is.

Tengerbe zuhant a két Óceánrepülő lengye!

London, augusztus 6. Izidovszky és Cubela lengyel óceánrepülő kényszer leszállást végeztek az Atlanti-óceánon Repülőgépek, a Pilsudszky Marsall telen összeröppent. A Samos nevű német gőzös látta a katasztrófát s teljes gőzzel annak színhelyére manővrozott. A repülőket ezután mentőcsónakon a német gőzös fedélzetére szállították át. A mentés óriási nehézségek között történt, mert a tenger igen viharos volt s emeletmagasságra vetették a hullámok a mentőcsónakot s a repülőgépek roncsát. A két lengyel óceánrepülő a Samos gőzös Seixa portugál kapitány fogja paratartani. Izidovszky pilótát, aki belső sérülést szenvedett, kórházba kellett szállítani.

Leégett Bukarest legnagyobb malma és kenyérgyára

A kár meghaladja a 10 millió lejt

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Szombat éjjel egy óra tájban tűzárma verte fel a bukaresti Grozavesti-szössz környékét, ahol kigyulladt a hatalmas Herdan-malom. A malom tetejét percek alatt ellepték a lángok s a következő percekben pedig már borzalmas recsegés hallatszott ki; a tűz átterjedt a lisztraktárra, ahol sitergve égett a hatalmas lisztkészlet.

A malom előtt kíváncsiak tömege gyűlt össze és nemsokára megérkeztek a tűzoltók is. Az oltási munkálatokat Puchrib ezredes tűzoltóparancsnok vezette, a rendőrség munkáját pedig maga Nicolescu generális irányította.

A tűz a malomépület jobbszárnyán ütött ki, ahol egy szabóműhely volt el-

helyezve. Pár nappal ezelőtt új gépeket raktároztak el a szabóműhely közelében és ellenőrizhetetlen verziók szerint ezeknek működésbehozatala alkalmával lángok csaptak ki s ezek meggyújtották a szabóműhelyben lévő szöveteket. Innen a tűz már villámgyorsan terjedt tovább és hiába volt a tűzoltóknak minden erőfeszítése, a malom és a kenyérgyár csakhamar a tűz martaléka lett. A kár összege meghaladja a tízmillió lejt, mely csak kis mértékben fog megtérülni, tekintve, hogy a gépek nagyrésze nem volt biztosítva.

A hatóságok megtették az intézkedéseket, hogy a Herdan-malom közelében lévő és a tűzveszélynek kitett városi villamosgyárat lokalizálják a tüztől,

annál is inkább, mert amennyiben ez nem sikerül, úgy az egész negyed a tűz martaléka lehet.

Bukarest, augusztus 6. Tudósítónk telefonjelentése szerint a Herdan kenyérgyárban egyre terjedő tüzet hétfőn este sikerült lokalizálni. A hatóságok véleménye szerint a tüzet könnyelmű munkások eldobott cigarettája idézte elő. Egy Vajda nevű munkást letartóztattak.

Az első pillanatban a főváros közönsége attól tartott, hogy kenyérhiányban fog szenvedni, tekintve, hogy Bukarest kenyérellátásában a Herdan kenyérgyárnak van legjelentősebb része. Mára azonban a Herdan kenyérgyár egyik szárnyán sikerült a tüztől megkímélt gépeket üzembe hozni.

209 ponttal vezet Amerika az atlétikai olimpiászon

Magyarország sikerei a vízpolóban és birkózásban. Az amszterdami versenyek újabb eredményei

(Amszterdam, augusztus 6. Az Uj Kelet tud.) Az amszterdami olimpiász vasárnapi és hétfői eredményei is bővelkednek érdekességekben. Ma hirdették ki a birkózás világbajnokságának eredményeit, amelyek szerint a birkózás világbajnokai 26 ponttal a németek lettek, három ponttal hagyva maguk mögött a hatalmas munkát végző magyar olimpikonokat. A vízpolómérkőzések óriási meglepetése az, hogy a magyaroknak sikerült nagy fölényrel győzelmet aratniok a félelmeteseknek hirdetett Amerika fölött s így világbajnokságuk kétségtelen. A két legutóbbi nap részletes eredményei a következők:

Vízpoló: Magyarország Amerika 5:0

A vízpolómérkőzések során favoritként szereplő Magyarország bevalótta a hozzá fűzött reményeket, a mennyiben ma délután legveszedelmesebb elelnfelét, Amerikát fölényes jétkkel és gyönyörű technikával 5:0 arányban legyőzte. Az eredmény a nap legnagyobb szenzációja és most már biztosra veszik Magyarország világbajnokságát a vízpolóban.

Birkózás

Tegnap éjjel befejeződött birkózó olimpiász végeredményei szerint légsúlyban: első Leucht német, 2-ik Wawra cseh, 3-ik Gozzi olasz. Pehelysúlyban: első Weli eszt, 2-ik Malnberg svéd, 3-ik Quaglia olasz. Könyvsúlyban: első Keresztes magyar, 2-ik Sperling német, 3-ik Westerlund svéd. Középsúlyban: Kokkinen finn, 2-ik Papp magyar, 3-ik Konsitz eszt. Nagyközsúlyban első Ibrahim egyiptomi, 2-ik Rieger német, 3-ik Pellinen finn. Nehéz súlyban első Swenson svéd, 2-ik Nyström finn, 3-ik Ghering német.

Az evezőversenyek újabb eredményei

Ma délelőtt Németország a négyevezősben világrekord idő alatt kiverte a további küzdelmekből a magyar Pannonia négyest. Egyevezősben Szendey magyar. vereséget szenvedett az angol Colettől.

Rademacher olimpiai rekordot győzött az előfutamon

Az óriási öröklődéssel várt uszóversenyek előfutamai a rövidtávokon is megkezdődtek. A kétszáz méteres mellúszás első előfutámban Spence Kanada

2 p. 56 mp. alatt győzött, másodikban a svéd Harlig ugyanezt a respektábilis időt usza ki, míg a harmadik előfutamban győztese olimpiai rekordidő alatt a többszörösen világbajnok. Rademacher német 2 p. 52 mp. idővel.

A vízpolómérkőzések során Németország 5:3,3:3, 2:2 arányban, kétszeri meghosszabbítás után, rendkívül nehéz küzdelemben kiverte a jelentékeny játékerőt képviselő Belgiumot.

A 3000 m. akadályverseny

1. Lonkola finn 9 p. 21.8 mp. olimpiai rekord.

2. Nurmi finn 9 p. 32 mp.

3. Andersen finn 9 p. 35.2 mp.

4. Eklöf svéd 9 p. 37.6 mp.

5. Dartignes francia 9.39.2 mp.

6. Duquesne francia 9. 40.6.

Ritola, kinek az előfutamban szenvedett sérülése folytán a lába fáj, a versenyt feladta.

A marathoni futás

1. El Ouafit francia arab 2 ó. 32 p. 59 mp.

2. Placka chilei 200 m.-el hátrább.

3. Martellin finn.

4. Jamada japán.

5. Joe Ray USA.

6. Tsuda japán.

A 4x100 m. stafétafutás

Döntőfutam:

1. USA 41 mp. olimpiai rekord.

2. Németország.

3. Anglia.

4. Franciaország.

5. Svájc.

6. Kanada.

A 4x400 m. stafétafutás

Döntőfutam:

1. USA 3 p. 14.6 világrekord.

2. Németország.

3. Kanada

4. Svédország.

5. Anglia.

6. Franciaország.

Az USA 10 és fél méterrel könnyen nyeri a versenyt.

A 4x100 m. női stafétafutás

Döntőfutam:

1. Kanada 48.7 mp. világrekord.

Kanada vidéki viszonylatban férfiaknak is beillő remek idővel nyeri a versenyt. A német nők sem igazolták a róluk elterjedt veszedelmes híreket.

Női magasugrás

1. Ethel Catherwood Kanada 159 cm.

2. Gisolf holland 156 cm.

3. Wiley USA 156 cm. A legszebb női versenyző biztosan nyeri versenyt és Kanadának a 4-ik atlétikai világbajnokságot szerzi meg kisebb eredménnyel, mint aminőt vártak.

Az atlétikai olimpiász eddigi mérlege

Az olimpiász atlétikai zsűrije ma délelőtt kihirdette a pontverseny eredményét, mely a következő:

1. Amerika 209 pont. 2. Finnország 107 pont. 3. Kanada 75.5 pont. 4. Németország 70.5 pont. 5. Svédország 54 pont. 6. Anglia 48 pont. 7. Franciaország 31 pont. 8. Japán 25 pont. 9. Délafrika 16 pont. 10. Lengyelország 10 pont. 11. Írország. 10 pont. 12. Hollandia 9 pont. 13. Norvégia 7 pont.

14-15-16. Haiti, Magyarország és Chile 6-6 ponttal. 18-19. Fülöp-szigetek és Svájc 3-3 ponttal. 20. Ausztria 1 ponttal.

A marathoni futás arab győztese nem tud írni...

A marathoni futás eredményének kihirdetése egyik legérdekesebb momentum volt az olimpiászon. A „színes” olimpiai bajnok győzelme annyira az exotikum erejével hatott, hogy a közönség frenetikus ünneplésben részesítette a befutó arabot, akit azonnal megrohantak autogrammért. Az örömmámorban uszó francia publikumot azonban föltette lehangotha az a körülmény, hogy az arab olimpiákon szerényen elhárította magát az aláírások szétosztását, azzal az indoklással, hogy ő analfabéta... A meglepő őszinteséggel bevallott hiányosság láthatólag rossz érzést keltett a franciákban, akik már nemzeti hősként ünneplték az első francia bajnoksággal befutó arabust.

A bizottságok elfogadták a nettunói egyezményt

Belgrád, augusztus 6. A nettunói egyezmény megvizsgálására kiküldött bizottság 16 szavazattal 1 ellenében elfogadta az egyezményt.

Spanyolországot újra beválasztják a népszövetség tanácsába

Berlin, augusztus 6. Genfi jelentése szerint ottani politikai körök azt hiszik, hogy a nagyhatalmak lépéseket fognak tenni Spanyolországnak újból beválasztására a Népszövetség tanácsába.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáság zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— Románia részvétele a prágai mintavásáron. Szeptember 25-ike és október másodiká között tartják meg a prágai nemzetközi mintavásárt, amelyen főképen mezőgazdasági, faipari és petróleumtermékek kerülnek kiállításra. Ezen a kiállításon Románia is hivatalosan részt fog venni. Az anyagot főképen az állami intézmények állítják össze, de ki fognak állítani többek között a bortermelők és az ezzel kapcsolatos szeszszitalgyárak is. Más iparágak hivatalos részvételéről eddig még nincsen szó.

— Eljegyzés. Fischer Luiza Visul de sus és Schwarz Herman Oradea jegyesek. (Minden külön értesítés helyett).

— Házasság. Dr. Gál Lajos bucarestii ügyvéd házasságot kötött Német Lillyvel, Német Lajosnak, a Banca Marmorosch & Co. igazgatójának leányával.

— Ügyvédi hír. Dr. Gál Lajos bucarestii ügyvéd közli ügyfeleivel, hogy egyhavi szabadságra elutazott.

— Meghalt Bakó László. Budapestről jelentik: A magyar színiéletem egyik legkimagaslóbb alakja, Bakó László, aki a Nemzeti Színház örökös tagja volt s amelynek színpadán a magyar tragédiák hőseit és a magyar paraszt-figurákat utolérhetetlen művészettel alakította, meghalt. Bakó László a tavasz folyamán egyik fogától infékcziót kapott s az óta betegeskedett. Pár tegekedett. Pár hétig őa tavasz folyamán egyik fogától infékcziót kapott s azóta állandóan betegeskedett. Pár héttel ezelőtt a Kéthly-klinikára szállították, ahol vértömlesztéssel igyekeztek megmenteni az életnek. Szívgyöngesége következtében azonban nem sikerült megmenteni. Bakó László holttestét Rákoskeresztúron, az ősi Podmaninczky-kastélyban ravatalozták fel.

* Kedd. Edison-filmszínházban Stuart Mária.

* Hirdetéseket, előzetéseket, felvesz és mindennemű reklamációkat elintéző, az Uj Kelet nagyváradi képviselője Blum Zsigmond, Ezredévi emlektéri esernyőzet, vagy Várház-ucca 51. szám alatti fiókkiadóhivatalban.

— Felrobbant Opel mérnök rakéta-tesztje. Frankfurtból jelentik: Jelentették, hogy pár nappal ezelőtt Opel mérnök újabb kísérleteket végzett rakéta-autóival, amely végül is robbanással végződött. A hatóság erre tiltotta a további kísérletezéseket. Tegnap Opel mérnök a Rainán rakétacsónakijával végezte első kísérletét, amely azonban szintén kudarcra végződött. A rakétacsónak Bingenloch közelében felrobbant és Opel és társai csak uszással tudták életüket megmenteni.

Pályázati hirdetmény.
A timisoarai nyilvános zsidó középiskolának a következő szakok vannak megüresedve:
1. A fiúliceumnál és felső kereskedelmi iskolánál: német nyelv, angol nyelv, jog, torna és ének.
2. A leánygimnáziumnál: francia nyelv, román nyelv, kézimunka, háztartás, torna, ének és az igazgatónői állás.

A születési, tanulmányi és állampolgársági bizonyítvánnyal ellátott és a Kuratóriumhoz címzett kérvények 1928 augusztus 15-ig nyújtandók be a zsidó liceum igazgatóságánál.

A timisoarai zsidó iskolák Kuratórúma.

Irtózatos jégvihar pusztította végig egész Németországot

BERLIN, aug. 6. Tegnap egész Németországban irtózatos jégviharok pusztítottak. A rettenetes elemi katasztrófa következtében a telefonforgalom az egész ország területén szünetelt. Bamberg környékét a forgószél és jégvihar teljesen tönkretette. A városi népparkot és annak ünnepi csarnokát a vihar teljesen szétverte. A város kikötőjében a raktárhelyiségek és gyárak elpusztultak. Több gyárkémény összedült. Az eddig okozott károkat több millió márkára becsülik. Az ország nagy területein a termés teljesen megsemmisült. Gaustadtban a vihar a téglagyár tetejét egy gyárkéményhez vágta, mely ennek következtében összedült. A szélvihar több ház falát kidöntötte. Eddig hat súlyos sebesülést jelentenek.

Megnyílt a szocialisták nemzetközi kongresszusa Brüsszelben

600 delegátus vesz részt a kongresszuson. A romániai szocialistákat 8 delegátus képviseli

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap nyílt meg Brüsszelben ünnepélyes keretek között a második Internacionáléhoz tartozó szocialisták nemzetközi kongresszusa, amelyen Oroszország kivételével Európa összes nemzetei, mintegy 32 nemzet és több gyarmat, összesen 600 delegátussal képviseltetik magukat. A legutóbbi szocialista kongresszus 1925-ben zajlott le Marseilleben s azóta a második Internacionale nagy erőfeszítéseket tett, hogy a pártot minden tekintetben egységes aljpra hozza és azt kifejlésze. A párt fejlődésére mindesetre jellemző, hogy a brüsszeli kongresszuson majdnem kétszer annyi delegátus jelent meg, mint az 1925 évi marseillesi kongresszuson.

Románia szocialistái, akik Marseilleben csupán egy delegátussal képviseltették magukat, Brüsszelbe már nyolc delegátust küldöttek ki. A román szocialistákat a következők képviselik a kongresszuson: dr. Pistiner Jakob, Lotar-Radaceanu, dr. Lucian Sándor, dr. Horadnicanu János, dr. Böszörményi Emil, Nicolaie Simon, Serban Voina és Titel Petrescu.

Anglia szocialistáit hatvanöt delegátus képviseli. A marseillesi kongresszuson csupán harminceven vettek részt. Franciaországot ötvenhatan képviselik, míg Marseilleben csak 33 delegátus volt.

— Megjelent egy új találmányu zsidó naptár, amely egyetlen lapra nyomtatva 152 évre (80 évre visszamenőleg és 72 évre előre) szól. E naptáron, amely magvarázattal van ellátva, mindenki könnyen eligazodhat és így egész életre el van látva pontos naptárral. Különösen nélkülözhetetlen rabbioknak, dajenoknak, saktereknek és ügyvédeknek. Megrendelhető Farkas Mártonnál Cluj, Str. Marinescu 26. vagy az Uj Kelet könyvosztályánál Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Ára 20 lej.

— Biztosítva van a világ tengeri szükséglete. A kedvezőtlen időjárás, illetve a tartós szárazság miatt Romániában nagyon gyenge tengertermésre számíthatnak. Hasonló a helyzet majd nem valamennyi dunai államban. Mind amellet a római nemzetközi mezőgazdasági intézet adatai szerint a világ szükséglete fedezve lesz. A legutóbbi hivatalos termésbecslések szerint Északamerikában 694 millió 871 ezer métermázsára lehet számítani a tavalyi 707 millió 745.000 mázsával szemben, vagyis 1.8 százalékkal kevesebbre, mint tavaly volt. Argentínában a kukoricatörés ugy mennyiségileg mint minőségileg jól sikerült. Délafrikában 17 millió 183.000 mázsára becsülik az idei termést, ami 3.7 százalékos emelkedést jelent a múltévi 16 millió 562.000 mázsával szemben. Indiában is kedvezőnek mondható a tengerivetések állása. Az európai államok közül Ausztriában a tengeri visszaradt. Magyarországon erősen feljavnit, Olaszországban normális. Romániában a be-

Ausztria hatvanhét delegátust küldött ki. Marseilleben negyvennégyen képviselték. Dánia, amelyet Marseilleben tízenegyen képviseltek. Brüsszelbe harmincegy pártvezért delegált. A szocialista Németországot százan képviselik a kongresszuson. Marseilleben hetvenöt kongresszista volt. Csehszlovákia huszonhat delegátussal van képviselve. A marseillesi kongresszuson csak tízenegyet csehszlovák delegátus vett részt. Az amerikai szocialisták nyolc delegátust, Argentína két, India, Trinidad, Ceylon és a többi óceániai angol gyarmatok, ugyszintén a kisebb európai államok egy-egy delegátussal képviseltetik magukat.

A kongresszust, amely a brüsszeli székház óriási dísztermében zajlik le, Hendersohn Artur, a szocialista Internacionale elnöke nyitotta meg, majd a megnyitó után Vandervele volt belga külügyminiszter üdvözölte a kongresszus résztvevőit.

Az első nap ünnepi beszédekkel, a küldöttek igazolásával és más formalitásokkal telt el. A kongresszus programján többek között a következő pontok szerepelnek: A szakszervezeti mozgalom, a szocializmus viszonya a bolsevizmus-hoz, a szocializmus helyzete Európában. A kongresszus minden valószínűség szerint egy hétig fog elhuzódni.

vetett területeket tekintve és az első becslések alapján rekordtermés lehetett volna, mert ebben az évben 4 millió 250 ezer hektár területet vetettek be tengerivel a tavalyi 4 millió 219.000 hektárral szemben, de a szárazság majdnem az egész termést elpusztította.

* A timisoarai zsidó iskolák Kuratórúma. Zsidó liceum és felső kereskedelmi iskola. Nyilvánossági jog 157.50-927. miniszteri számmal elismerve. Modern berendezésű fiúintézmény 60 bentlakóval Kóser koszt. Tanári felügyelet. Érdeklődőknek prospektust küld a Zsidó Liceum Igazgatósága.

Jön az ujév!

Rendelje meg azonnal 30 év ó a fennálló alatti cégnél a **Machsor** מַחְסוֹר szükségletét, a míg a készlet tart.

4 drb. Machsor (Főünnepekre) díszköt. 300 L.
9 drb. Machsor. (Egész évre) díszköt. 650 L.
Magyar, német vagy zargon fordítással, próbarendelést utánvétellel küldök. Meg nem felelő árúért a pénzt visszaküldöm

Anton Rosenzweig
Cluj (Kolozsvár) P. Mihai Viteaz 37-38. (Saját ház)

ספרים נראתאנדלונג אונד מלית פארבריקס
נידער-לאנד. ענגראם אונד ענדעטאול.
Heber könyv, gyapju- és selyemtalaszek, valamint rituális cikkek nagykereskedése nagy-
tan és kicsinyben. Alapított 1890.

Hirdessen az Uj Keletben

150

lejes

könyvajándék

a zsidó tanulóifjuságnak

Az Uj Kelet könyvosztálya a vizsgák alkalmából az alábbi páratlanul olcsó zsidó könyvcsoportokat bocsájtja a tanulóifjuság, szülők és tanulók rendelkezésére;

I.

Gyuri gróf: (Mesék és történetek zsidó gyermekek számára.

Kiss József: Yokli (regény).

Heine: A bacharachi rabbi.

Dániel könyve.

Zengő hárfája (zsidó verseskönyv).

Kabbalisták és csodatevők.

Mivchar Schiré Amenu (héber dalok).

A Talmud könyvéből. (A hagyomány gyöngyei.

Ennek a csoportnak az ára az eddigi 310

lej helyett 160

II.

Kabbalisták és csodatevők.

Zengő hárfája.

Gorelik: Cion és a golusz.

Sch. Alchem: Leégett nemeselek.

Graetz Henrik élete és működése.

Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.

Paneth: Utazásom a szentföldön.

Palesztina utmutató.

Mivchar Schiré Amenu.

Szokolov: Uj zsidó.

A 10 könyv 213 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül

(csakis az összeg és 10 lej portódij előzetes beküldése mellett).

III.

Dániel könyve.

Gyuri gróf.

Zengő Hárfája.

Mivchar Schiré Amenu.

A Talmud könyve.

Ez a csoport 185 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül

(csakis az összeg és 10 lej előze es beküldése mellett.)

Az illegális alkoholtermelés miatt 70 százalékkal csökkent a higitott szesz- italok fogyasztása

Érteyes akcióra határozták el magukat a borfeldolgozó szeszitalgyárak. Sérelmek özönét tárta fel a Likörszindikátus kolozsvári közgyűlése

A készülő új szesztörvény több ezer italmérési engedély bevonását tervezi

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 6. Az Uj Kelet tudósítójától). Mintegy 45 delegátus jelenlétében zajlott le vasárnap délután a kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara palotájában az Erdélyi és Bánati Likőr-, Rum- és Szeszitalgyárosok szindikátusának első rendes közgyűlése Schwartz Fülöp alelnök vezetésével. A közgyűlésen jelen volt Steuer Camill bukaresti gyáros, az országos szövetség elnöke is. Engel Károly titkár alapos beszámolóban ismertette a szindikátus eddigi tevékenységét, amely máris néhány tekintélyes eredményt tud felmutatni.

A 30 fokra való higitás

A szeszitalipar helyzetével kapcsolatban a jelentés különösen két intézkedést sérelmez: a tulajdonosny foktartalomra való higitás kötelezettsége és a palackozási kényszer.

Mindkét intézkedés ellentétben áll az eredeti Garoflid-jele törvény szándékával, amelyet a majdnem mindenben ellentétes tendenciájú végrehajtási utasítás egészen kiforgatott.

A liköröknek 30 fokra való higitása semmiféle törvényes alappal nem bír, mert a törvény csak a gabonapálinkák higitását teszi kötelezővé. Egészségügyi szempontból az erősebb gyümölcspálinkák nem eshetnek kifogás alá, mégis egyes ellenőrző közegek meg azt is kihágásnak minősítik, ha a gyár a megengedettnél alacsonyabb foktartalmú pálinkát hoz forgalomba. Ugyanakkor a fogyasztóközönség, amely a higitott párlatokat nem vásárolja, itaszkodását a likörök gabonaszeszifőzőkötől szerzi be, vagyis olyan italt fogyaszt, amely ártalmas az egészségre, azonkívül pedig nem kerül megadóztatásra. Ennek következtében

az alkoholfogyasztás nem hogy csökkent volna, hanem üresítő mértékben emelkedik, de nem a legális szeszitalipar révén.

Statistikai adatok szerint a legális likőrfogyasztás 70, az egyéb gyümölcspálinkák fogyasztása pedig 30-40 százalékkal esett vissza, ami lassan arra kényszeríti a gyárakat, hogy üzemüket leépítsék és alkalmazottaikat elbocsássák.

A palackozási kényszer ellen

Az ellenőrző közegek gyakori akadékoskodása mellett, amelyekről rengeleg panasz futott be a szindikátushoz, igen súlyosan érinti a szeszitalipart a palackozási kényszer. Ezzel ugyanis

arra kényszerítik az amugyis krízissel küzdő gyárakat, hogy vagyont érő hordó és demizsonkészetüket eldobják és ugyanakkor újabb milliókat fordítsanak az előirt palackok beszerzésére.

A legtöbb üzem feltétlenül össze fog roppanni anyagilag, ha ennek az intézkedésnek a végrehajtására sor kerül. A szeszitalgyárak válsága azonban erősen káros kihatással van a bortermelőkre, akik a Garoflid-törvényt eredetileg kiforszírozták, mert az illegális konkurrenciára és a drákói rendszabályok által sújtott italgárak tartózkodnak a gyümölcs és szőlőtermés megvásárlásától, mert már meglévő készleteiket sem tudják eladni. Ennek belátása készítette a bortermelőket arra, hogy támogassák a gyárosokat a palackozási és higitási kényszer elleni küzdelemben.

Feltételes fuzió a regáttal

A titkári jelentés a többi sérelmek felsorolása után a regáti likörszindikátussal folytatott fuzió tárgyalások eredményét terjesztette a közgyűlés elé, amely kimondta, hogy a csatlakozás mellett minden körülmények között fenn kívánja tartani a temesvári központot is, azonkívül pedig

a csatolt területek gyárosai fenntartják maguknak a jogot, hogy bizonyos speciális esetekben önállóan is intézkedhessenek.

Ezen az alapon történt meg a csatolt területek kerületi beosztása. A kolozsvári körzet elnöke Blumenfeld Simon, a nagyváradé Varga Antal, a marosvásárhelyi Bürger Albert, a brassói körzeté Szegő Árpád, a csernovicé Gessler Pál, az aradié Goldschmidt Sándor, a temesvári körzeté pedig Scheiner Pál.

Az új szesztörvény

Bretter Rudolf dr. főbb marosvásár-

helyi gyár képviselőiben a körzetek hivatását ismertette, különös tekintettel a fennálló árverseny tompításával. Ugyan- ehhez a kérdéshez szolt hozzá Gyárfás Dezső, aki az egységes árak és eladási feltételek megállapítását nem országosan, hanem körzetek szerint javasolja. Az ezzel járó nehézségek és a kapcsolatos sérelmek ismertetése során Schwarz Fülöp bírálótot mondott mindazokról a rendelkezésekről, amelyek válságba döntöttek a szeszitalipart. Steuer Camill ezzel kapcsolatban közölte a közgyűléssel, hogy

a Comisia Permanenta részéről határozott ígéretet kapott az összes sérelmek orvoslására.

Egyben felhívta a jelenlevők figyelmét arra, hogy az ősszel parlament elé kerülő új szesztörvény igen közelről fogja érinteni a likörgyárakat is, amennyiben annak következtében több ezer italmérési engedélyt be fognak vonni, vagyis olyan existenciákat fog sújtani, amelyek jelenleg a likörgyár vevőkörét alkotják. Az új szesztörvény értelmében

a rum, likőr és szeszitalgyártást is kontingentálni fogják

és csak az a gyár fog termelési kvótát kapni amelyik a törvényben előirt kényszerindikátus tagjai lesznek. Grunhut Géza javaslatára a közgyűlés kimondta, hogy sérelmeinek orvoslása érdekében az egyes körzetek területén levő kereskedelmi kamarák útján kérni fogja a kereskedelemügyi minisztériumot, hogy a földművelésügyi minisztériummal együtt vegye védelmébe a szeszitalgyártást.

Közös front a bortermelővel

Gyárfás Dezső több indítványt terjesztett a közgyűlés elé. Az egyik követeli, hogy az illegális italgártás ellenőrzésében a likörgyárak is szerepet kapjanak.

Szükségnek tartja, hogy felvilágosítsák a bortermelő szindikátusát, arról, hogy a tényleges helyzet ellenében áll az általuk teremtett Garoflid törvénnyel és saját érdekeikkel.

Az erre irányuló akció sikere feltétlenül megkívánja azonban a saját bevonását. Végül javasolja, hogy az üzemek szétválasztására vonatkozó kényszer ellen minden gyáros jogorvoslásért forduljon a legfelsőbb fórumokig is.

Gutfried Emánuel javaslatára a közgyűlés kimondja, hogy táviratilag üdvözlöi Garoflid volt minisztert és kérni fogja, hogy mint a borsindikátusok elnöke vegye pártfogásába a bortermelőszoros érdekközösségben levő likörgyárak ügyét. A közgyűlés végül dr. Bretter javaslatára köszönetét fejezte ki Steuten elnök, Schwarz alelnök és Engel titkár odaadó, fáradhatatlan munkájáért.

Este 9 órakor a közgyűlés tagjai társasvacsorán vettek részt a Florida nyári kerthelyiségben.

Újabb politikai gyilkosság Jugoszláviában

Egy horvát vasutas agyonlőtte az egyetlen zágrábi szerbbarát lap főszerkesztőjét, mert az lapjában Radicsot támadta. Nem szűnnek a demonstrációk Zágrábban. Radics állapota változatlanul súlyos

Zágráb, augusztus 6. A megszakítás nélküli izgatott atmoszférát most egy újabb izgalmas esemény teszi még feszültebbé Horvátországban. A tegnapi nap folyamán egy Sulic Josip nevű Radics-párti vasutas kilenc revolver-lövéssel agyonlőtte a „Jedisvo” című zágrábi lap főszerkesztőjét, névszerint Risztovics Vladárt, az egyetlen zágrábi újságíró, aki Belgrád mellett tört lándzsát és szerbbarát lapjában a súlyosan beteg Radics Istvánt sértő kifjzésekkel illette. Az újságíró a zágrábi polgárság is állandóan inzultálta és többek között azzal vádolta meg, hogy az ő lapja heccelte fel Radicsot a szkupstinai merényletre.

Tegnap az újságíró elleni hangulat olyan magas fokot ért el, hogy Risztovicsnak menekülnie kellett az egyik kávéházból. Amikor Risztovics az utcára kilépett, ismeretlen egyének botokkal támadták rá és véresre verték. Ekkor az egyik segítségére siető rendőr el akarta cipelni Risztovicsot, de ebben a pillanatban Sulics Josip lépett eléje és kilenc revolverlövessel megölte.

Sulicot azonnal letartóztatták, aki kihallgatása alkalmával elmondotta, hogy tettét azért követte el, mert meg akarta bosszulni Risztovics támadásait, amelyekkel abból az alkalomból illette Radicsot, hogy a horvát parasztpárt vezetője francia és az angol sajtó számára adott nyilatkozatában súlyosan elítéli a bel-

grádi politikát. A merénylet és Sulic letartóztatása újabb izgalmakat váltott ki a horvát közönségben, viszont Belgrádban a lapok a merényletet a horvát szeparációs politika vezetőit igyekeznek felelőssé tenni, Zágrábban eközben nem mulik el nap tüntetések nélkül és egyre mélyül az a hangulat, mely a Belgráddal való szakítást követeli.

Az ellenzéki mozgalomhoz legújabbán Trumbics volt külügyminiszter is csatlakozott. A horvát parasztpárt és demokraták koalíciója egy permanens bizottságot alakított, amelynek az a főcélja, hogy a Belgrád elleni harcot állandósítsa és irányítsa. Ez a bizottság saját kebeléből albizottságokat választott, amelynek mintegy miniszterialis jellegű van.

Hogy a végsőkig kiélezett helyzet végül is milyen irányt vesz fel, az főleg Radics felgyógyulásától függ. Radics egyelőre súlyos állapotban fekszik betegágyán, de nem lehetetlen, hogy erős szervezete túléli a krízist. A tegnapi nap folyamán újabb demonstráció volt Zágrábban, amelynek tömege a Times zágrábi tudósítóját ünnepelte, aki a nagy angol lapot horvátbarát tónusban tudósítja.

Zágráb, aug. 6. Risztovics ellen elkövetett tegnapi merénylet Belgrádban óriási izgalmat keltett. A belgrádi újságíró-egyesület a merénylettel kapcsolatban kommünikét adott ki, amelyben részvétét

fejezi ki a politikai elvakultság legújabb áldozata felett. A kommüniké élesen elítéli a fegyveres leszámolást. Risztovics temetését az újságíró-egyesület Belgrádban rendezi meg. Tekintettel a temetést megelőző rendkívül feszült hangulatra a rendőrség nagyarányú előkészületeket tesz a rend biztosítására.

Újabb zágrábi jelentés még mindig Radics válságos állapotáról számol be. Radics elvesztette étvágyát és veséje rosszul működik, márt is orvosai minden pillanatban tartanak a katasztrófától. Az elmúlt éjjel Radics szivrohamokat kapott. Betegágyánál állandóan öt orvos teljesít szolgálatot.

Zágráb, aug. 6. A rendőrség letartóztatott három fiatalembert, akik a Kollo nevű étteremben a merénylet előtt megtámadták Risztovics szerkesztőt. A rendőrségnek az a gyanuja, hogy ez a három fiatalember cinkostársai voltak a merénylet elkövetőjének. A merénylettel kapcsolatban Belgrádban azon a véleményen vannak, hogy a Sunic tetéért nem lehet felelőssé tenni az egész horvát népet.

Az általánosan és gyógyhatásáról ismert

Románszentgyörgyi

HEBE

gyógy- és borvíz

friss töltésben mind-műtt újból kapható. Vezérképviselőt és főlerakat: Colontale

FISCHER

Calea Reg. Ford. 28-a. Varosi épület

Gyomor-, vesebántalmaknál leghatásosab

SELECT és GRAND MOZGÓK
Grand mozgó a városháza udvarán

Augusztus 8-iki kezdettel vetítik a szezon legkisebb filmét

Táncoló Bécs

elsőrangú vígjátékot. Főszerepben **Lya Lera**, a „Dunakörnyék” világhíres főszereplője. Magyarországi bemutató: Emericastilm

Beszélgetés egy lengyelországi zsidó képviselővel a lengyel zsidóság helyzetéről és törekvéseiről

(Cluj-Kolozsvár, aug. 7. Az Új Kelet tud.) Heller Zwi lengyelországi zsidó parlamenti képviselő, aki a cionista munkáspártnak a Hitachdutnak a tagja, Bécsből való hazatérése után átutazott Kolozsváron. Heller képviselő felkeresi a regáti, bukovinai és beszarábiai Hitachdut szervezeteket és csak azután tér vissza Lengyelországba. A kolozsvári pálváudvaron a zsidó képviselő fogadta az Új Kelet munkatársát, akinek a következő érdekes nyilatkozatát tette a lengyelországi zsidóság politikai helyzetének niabb kialakulásáról:

Lengyelország sorsa és a zsidó kérdés

— A sajnálatos máiusi események óta, amikor Lengyelország több városában súlyos antiszemita tüntetések zajlottak le, a zsidó parlamenti képviselők, illetve a zsidó lakosság és a lengyel kormány közötti viszony pozitív formát öltött. Ennek egyik magyarázata az, hogy

az antiszemita párt, amely a Pilsudszky-rezsim legerősebb ellensége, a mi ellenségünk is,

másodsorban pedig reméljük, hogy ez új értelemmel a mi követeléseink is könnyebben fogadják megvalósulni. Hogy mégis miért nem fogadtuk el a kormány költségvetési javaslatát? Ez tavalról sem jelenti azt, hogy átpártoltunk a másik táborhoz, hanem csupán annak akart energiát kifejezése lenni, hogy a követeléseink nem teljesítése miatt nem vagyunk megelégedve a kormánnyal. Mert a zsidók érdeke kielégítő megoldása nélkül, amely a mi legalapvetőbb követelésünk, Lengyelország talpraállása sem képzelhető el.

Mit követel a lengyel zsidóság?

— Három csoportra foglalhatjuk a zsidó parlamenti blokk követeléseit. A nemzeti alapon álló zsidóság mindegyikét követeli mindazon intézkedések és törekvések megszüntetését, amelyek a szervezett cionizmus ellen irányulnak és amelyek az asszimilánsok és a moskói zsidók támogatnak. Hasonlóképpen

követeljük iskoláink részére korlátatlan nyilvánossági jog és az állami szubvenció megadását vajamint a zsidó nemzeti autonómia fokozatos kiépítésének lehetővé tételét.

Követeléseink harmadik csoportjába tartozik a gazdasági antiszemita megkülönböztetés. Amikor annak idején Bar tel miniszterelnök az országra nézve is károsnak deklarálta a gazdasági antiszemitizmust, azt reméltük, hogy végre megkezdődik azoknak a határozatoknak a leépítése, amelyek alapján a gazdasági antiszemita alkotja. Elsősorban tehát az adók mérséklésére gondoltunk, mert a jelenlegi adórendszer kimondottan a városi lakosság, következésképpen tehát a zsidók ellen irányul. Ebbe a fejezetbe tartozik az a követelésünk is, hogy

intassák kenyerhez a zsidó munkástömegeket az állami és községi vállalkozásoknál, a hivatalokban alkalmazzanak zsidó hivatalnokokat is.

Sajnos, mindeddig semmi sem történt ebben az irányban és az agrárreformnál sem vették figyelembe a zsidóság jogos igényeit. Ezért kellett állást foglalnunk a kormány költségvetési javaslatára ellen, hogy mintegy figyelmeztessük az illetékeseket arra, hogy elmulasztották a velünk szemben vál-

lalt és különben is megillető kötelességeket teljesítését.

A zsidó parlamenti klub válsága

Ezután a zsidó parlamenti klub működéséről és szerepéről beszélt Heller képviselő. Véleménye szerint a fent vázolt követelések többek között azért is nem valósulhattak meg, mert a zsidó szervezetek között az utóbbi időben széthúzás tapasztalható. Tulajdonképpen elvi kikristályosodásról van szó, de egyelőre ez a folyamat személyi ellentétekben nyilvánul meg.

A személyi motívumok igen éles tónust adnak a parlamenti klub kebelén belül lezajló elvi küzde-

lemnek ami károsan érezteti hatását a cionista életre.

A klub tagjai két csoportba tömörültek. Az egyik frakció élén dr. Reich áll, a másiknak a vezére Jiczchok Grünbaum. Tartani lehet arról, hogy ezek a személyi harcok végül is a klub felbomlására fognak vezetni. Hogy mi választja el egymástól a két tábor? Sajnos, a legtöbb esetben olyan argumentumok játszanak köre, amelyeknek semmi közük a valószínűség élethez. Valami gyerekes, értelmetlen és mesterségesen ápoló provinciális patriotizmus tartja fogva az embereket, akik megkülönböztetést tesznek „galíciai mentalitás” és „varsói radikalizmus” között, holott a valószínűségben ilyen nem létezik. A cionista táborban tapasztalható széthúzást persze az Aguda és az asszimilánsok igyekeznek kihasználni, mint ahogy a kongresszusi Lengyelországban a bundisták is hasznát húznak a cionisták kompromittálásából.

Az általános cionista helyzet, amelynek az örökös pártküzdel-

Felrobbant és levegőbe röpült Bukarest egyik erődje

A Cătelu-erődben még mindig tartanak a robbanások. Hat katona odaveszett

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 6. Az Új Kelet tudósítójától.) Ma délután fél három órakor hatalmas detonáció verte fel Bukarest esődjét. A főváros mellett, a dulestii országot végén levegőbe repült a Cătelu-erődben elhelyezett nagy municioraktár. Az első dördülést rövid időközben több más robbanás követte. A főváros lakosságát az első pillanatban valóságos pánik fogta el. Senki sem tudta, hogy mi történt. Kávéházakból és nyilvános helyekről riadtan menekültek az emberek a szabadba. Minthogy az erőd a belvárostól mintegy félórnyira van, a főváros belsejében a robbanások nem okoztak kárt, az erőd környékén azonban a detonációk hatalmas pusztítást végeztek. Több ház összeomlott, a környék összes ablakai betörték.

Azonnal értesítették a bukaresti tűzoltóságot, amely teljes létszámban vonult ki a robbanás színhelyére. Az erődöt azonban nem lehet megközelíteni, a tűz nyomán keletkezett irtózatosságot és egyre ismétlődő detonációk miatt. Széles kaliberű ágyugolyók röpülnek a levegőbe. Az erődben óriási municiómennyiség, ágyugolyók, lőpor van felhalmozva. A pánikot még fokozza, hogy a tűz valószínűleg szikraesőt ont magából, amely felgyújtotta a környéken lévő kiaszott mezőt. Az erődöt hatalmas füstoszlopok és lángnyelvek törnek elő. A robbanás pillanatában 6 katona tartózkodott az erődben, akiknek sorsáról azonban egyelőre semmit sem tudni.

Nemesak az egész bukaresti tűzoltó-

legénység, de több kivézányelt ezred katonaság is dolgozik a további robbanások elfojtásán, mindeddig azonban eredménytelenül. Még mindig vannak az erődben érintetlen raktárak, de ezeknek megmetése nagyon problematikus.

A Cătelu-erőd egyik erősségi pontja Bukarestnek, amelyet 32 ilyen erősség vesz körül. Még emlékeztet, hogy 5 évvel ezelőtt a cotroceni municiógyár röpült a levegőbe, ugyancsak nagy anyagi és emberáldozatot követelve. Amennyiben a további robbanásoknak nem lehet elejét venni, úgy az államot sok százezermillió kár éri. A robbanás okát eddig természetesen nem lehetett megállapítani, erre majd csak a későbbi vizsgálat fog világosságot deríteni.

Largeanca a belpoklosok faluja

Tíz lepra-beteg megszökött a beszarábiai Largeanca községből

Bukarest, aug. 6. „Befejezem. Tudom írásaimmal nem nyújtottam kellemes és szórakoztató olvasmányt...”

Ezekkel a szavakkal fejezi be Brunea-Fox két hétig tartó cikksorozatát a Dimineata hasábjain a largeancai leprásokról.

Senki sem tudott róla, hogy Beszarábia déli részén egy falucska húzódik meg; Largeanca, amelynek száz lakója, gyermekek é aggok a legborzalmasabb körnek, a leprának halálraítelt áldozatai.

Romániában van egy falu, amelyben belpoklosok élnek... Mintha egy közepes korú kép elevenedne meg előttünk... Fekete csuklyás imbolygó alakok, akik elkülönített negyedekben élnek s akiknek a falakon keresztül dobják be az eledelt. Hihetetlen!

Száz belpoklos egy községben, szinte irtózatossággal elgondolni. És a közvélemény talán soha nem szerzett volna tudomást ezekről az élő-halottakról, ha Beszarábia falvaiban nem terjed el futó-lúzként az a hír, hogy Largeancából tíz leprás megszökött. Csak így jutott el a közegészségügy miniszter fülébe az, hogy egy beszarábiai faluból a legrettegetőbb kór indult az ország belseje felé. Nagy apparátussal indult meg a nyomozás a tíz belpoklos „szökevény” után s ennek természetesen megvolt a visszhangja a sajtó-

ban is. Kitént, hogy Largeancában már tíz év óta pusztít a lepra.

A nyomoruságos viskókban, száműzetésben él száz szerencsétlen ember, akiknek testében irtózatosságot pusztításokat végez ez a szörnyű kór. Az újságíró leírásai ijesztő képet tárnak az olvasó elé. A szerencsétlen belpoklosok gyógyír nélkül szenvednek s a sebek állandóan véreznek.

A lepra gyógyításához szükséges chaulmoogra olaj az egyetlen gyógyír, amely bár nem gyógyítja ki teljesen a rettenetes kórt, valamennyire csökkenti a fájdalmakat és a kór továbbterjedését. Ebből az olajból még annyi sem áll a község rendelkezésére, hogy legalább a gyermekeket láthassák el kellőképpen orvossal. A kezeléshez szükséges vattát a szerencsétlen élőhalottak juhgyapjával pótolják és a saját maguk által megmosott gyapjút gyümöszölik be irtózatossággal.

A leprások éheznek, hisz nem képesek dolgozni, s amikor koldulni mennek a közeli falvakba, kutyákkal és husángokkal kergetik vissza őket.

A leprások községét senki nem őrzi. Ha valamelyik belpoklos elakarja hagyni a falut, ebben senki nem akadályozza meg.

A Dimineata akciót indított a large-

ancai belpoklosok felszegélyezése érdekében s valószínű, hogy ennek, valamint hatóságok intézkedései révén sikerülni fog megakadályozni a kór terjedését és csak részben is, elfelejtetni ezekkel a szerencsétlen halálraítelttel borzalmas helyzetüket.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

LITHYNIA Gyógyító

Paptamási ásványvíz

Vese-, hólyag- és epebántalmak legjobb orvossága. Képviselet: DACIA viztelítő-üzem, Cluj, Calca Regele Ferdinand

Saját orvosa mondja, hogy egyedül csak „OLLA” a megbízható gyógyszer. Ne fogadjon el utazót!

„OLLA” GUM . . . ?

Hirdessen az Új Keletben

Közgazdaság

A Banca Nationala minimálisra csökkenti a visszleszámitolási hiteleket?

Nyugtalanító hírek a pénzkrízis mesterséges súlyosításáról

(Cluj-Kolozsvár, augusztus 6. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Curentul“ egyik legutóbbi számában feltűnt a Banca Nationala körlevélben hívta fel a vidéki fióktintézteit, hogy minden lehető eszközzel igyekezzenek a visszleszámitolási hiteleket a minimálisra redukálni. Az amugyis szűkös pénzviszonyok között ez a hír érthető megdöbbenést váltott ki ország-szerte, mert ismertes, hogy a kormány a bankjegykibocsátási plafon áttörését hátróztta el. épen azért, hogy a piac pénz-szükségletét valamennyire is kielégítse. A hírrel kapcsolatosan kormánypartí képviselőknek egy delegációja jelent meg Argetoianu földmivelségi miniszter előtt, akit arra kértek, hogy a gabona-kampány finanszírozására hitelredukció helyett könnyítsék meg a belföldi hitel-műveleteket.

A kormány, illetőleg a Banca Nationala energikusan megcáfolta a bukaresti lap híreit, amely azonban alighanem mégis megfelel a valóságnak. Amint

ugyanis bukaresti tudósítónk jelenti, a „Lupta“ mai számában a következőket írja:

A Banca Nationala ténylegesen a reeszkompt hitel redukciójára hívta fel fióktintézteit. A helyzet ugyanis az, hogy a Banca Nationala még mindig nem bocsátott ki új bankjegyeket és a lej kurzusának fenntartására szükséges devizákat a régi emisszióból vásárolja. Mint-hogy a rendelkezésre álló alapok kimerültek — aminek bizonyítéka az, hogy a képviselők és szenátorok napidíjait is a Casa de Depuneri tartalékalaipjaiból fedezték — kénytelen külvárosi bevonni, hogy a devizaműveletek zavartalan-ságát biztosíthassa.

A jólétesültségről ismert „Argus“ is megerősíti a visszleszámitolási hitelek részleges megvonásáról elterjedt híreket és hozzáteszi, hogy ez a kedvező fordítás, amelyet a kormány a „pénzügyi helyre-állítás“ tizedik esztendejében az ország gazdasági életére mér.

1125 millióra emeli fel alaptőkéjét a Resica. Az utóbbi időkben különböző verziók kerültek forgalomba a Resicával kapcsolatban. Ezen hírek szerint a legnagyobb romániai vasipari vállalatot a műszaki vezetésben beállott személyi változások következtében súlyos veszteségek érték, úgyhogy újabb leépítés vált szükségessé. A túlméretezett beruházások, valamint az effektív veszteségek miatt a vállalat forgókökéje elszűkült és más hitelforrás hiányában az UGIR-tól vett fel egy 2 milliós kölcsönt. Ilyen hírek után nem kellett nagyobb feltűnést az, hogy váratlanul rendkívüli közgyűlésre hívták össze a részvényeseket. A közgyűlés elé, amelyen Barbu Stirbey herceg volt miniszterelnök elnökölt, az igazgatóság olyan jelentést terjesztett, amely szerint a gyártmányok minőségének megjavítása érdekében eszközölt in-vestíciók, valamint a vállalat által újabban szerzett érdekeltségek fedezésére szükséges, hogy az alaptőkét 750 millióról 1125 millióra emeljék. Ennek ellenére, hogy egyes részvényesek szerint a jelenlegi időpont nem alkalmas egy ilyen hatalmas emisszió passzírozására, a közgyűlés elfogadta az igazgatóság előterjesztését és ki-mondotta, hogy az emisszió időpontr-jának megállapítását az igazgatóságra

bizzza. Úgyancsak elhatározták, hogy az új emisszióból minden részvényes 2 régi részvény után egy új részvényt kap ingyen.

Megalakult az Egyesült Közgazdasági Bank csödválasztánya. Hétfőn délelőtt választották meg a kolozsvári Egyesült Közgazdasági és Jelzálog Hitelbank csödválasztmányának tagjait, a választás, amely a törvényszék csödbíróságán zajlott le, meglehetősen izgalmas volt. Már a betétesek és hit-elezők követeléseinek verifikálása al-kalmával három lista alakult ki a csöd-választmány jelöltjeiről, de tekintve, hogy egyes hitelezők követeléseit fő-lőtt, akkor még nem döntöttek véglegesen, a választásokat augusztus hatodikára halasztották. A csödbíróság összesen 95 millió lej követelést ismert el, ennek ellenére csak 74 millió lejnvi követelés tulajdonosának volt választó-joga. A választásokra két listát ter-jesztettek Crucin csödbíró elé. Az első listán, amely 41 millió lejnvi kö-vetelést képviselt dr. Camil Negrea egyetem tanár, dr. Dragomir Alexan-dru, dr. Virgil Nistor, dr. Constantin Rosin ügyvédek és Ferenczi Adolf be-tétes szerepeltek. A második listán dr. Fischer József, dr. Stan Virgil ügy-védek, dr. Újvárossy Miklós és Negrea Emil professzor 33 millió lej kö-

Huszezer lejes életbiztosítást ad az Uj Kelet minden előfizetőjének

Az Uj Kelet ingyenes biztosítási ak-ciója szokatlanul nagy visszhangot kel-tett előfizetőinek és olvasóinak körében. Minthogy kiadóhivatalunkhoz naponta érkeznek kérdések ingyenes biztosítási akciónk részleteire vonatkozólag, itt új-ból közöljük az akció feltételeit. Kíván-ságára minden előfizetőnk, valamint azokat, akik újolag lépnek be előfize-tőnk sorába, a Fonciera Általános Biz-tosító Rt.-nál, Románia egyik legjobb bonitású biztosító intézeténél a sorso-lási népbiztosítási osztályánál 20ezer lej erejéig biztosítjuk és pedig úgy, hogy 220 illetve 310 lej ajándékban részesül.

Ha már előfizetője az Uj Keletnek és beküldi az egygyedévi előfizetést előre úgy az Uj Kelet fizeti ki a bizto-sítási kötvényilletéket, valamint az első és hatodik hónapban esedé-kes részleteket. Annak a régi elő-fizetőnknek, aki egyszerre egy félévi előfizetési díjat küld be, kifizetjük kötvényilletékét, valamint első, hatodik és kilencedik hónapban esedékes díját, vagyis a kötvényilletéket kívül három hónapon keresztül az Uj Kelet vállalja a biztosítási díjtételek befizetését.

Aki még nem előfizetője az Uj Kelet-nek, annak nem szabad elmulasztani a most kínálkozó alkalmat és már azonnal be kell lépjen előfize-tőnk sorába, mert ezzel nemcsak a legjobb erdélyi lapot szerzi meg magá-nak, de kötelességét teljesíti családjá-val szemben és szerencsés esetben már néhány havi díjfizetés után is, ha a kötvényt kisorsolják, megkapja a teljes biztosított összeget.

Annál könnyebben megkötheti min-denki ezt a biztosítást, mert új előfize-tőnknek is megadjuk ezt a páratlan kedvezményt. Ha az új előfizető az egy-gyedévi előfizetési díjat beküldi, úgy

neki is kifizetjük kötvényilletékét, vala-mint az első és a hatodik hónapra ese-dékes díj összegét. Tehát háromszázhusz lej előfizetési díjból kétszázhusz lejt a Fonciera Biztosító Társaságnak fizetünk be előfizetőnk javára és így mindössze száz lejbe kerül az Uj Kelet negyedévi előfizetése.

Az új előfizető azonban egy félévi előfizetést küld be, annak még nagyobb kedvezményt adunk, mert a kötvény-illetéket kívül kifizetjük helyette az első, hatodik és kilencedik hónapokra eső díjrészleteket, vagyis összesen három-százötz lejt és így az Uj Keletet az első negyedévben mindössze tíz lejért kapja. Senkinek sem szabad tehát elmulasztania ezt az alkalmat.

Még ma vágja ki alábbi szelvényün-ke, küldje be negyedévi vagy félévi előfizetési díját és nemcsak a lapot kapja meg napról napra, de telje-sen ingyen, rögtön kézhez veszi kötvényét is, melyben a kötvény-illeték és az első hónap díjanyug-táza van.

Ha a negyed, illetve félévi előfizetési díjat küldte be, a harmadik és hatodik hónapokban, illetve a kilencedikben nem kell pénzt küldjön a biztosító társasá-gnak, mert ezekben a hónapokban az Uj Kelet fizeti be ön helyett a díjat és automatikusan, minden fizetés nélkül kapja meg a szaldórozott nyugtát róla.

Fizessen elő tehát még ma s a mel-lékelt szelvényvel jelentse be igényét az ajándékra.

Itt közöljük a szelvényt, melyet azok-nak, akik a biztosítási kedvezményt igénybe akarják venni, be kell külden-iük és annak alapján a Foncierával felvételjük az ajánlatot, melynek fent körülírt kötelezettségei beenünket ter-helnek.

Fonciera Általános Biztosító

sorsolási népbiztosítási szabályzata szerint, az Uj Kelet felhívása alapján biz-tosítási kívánom magamat huszezer lejre

Kelt . . . . . 1928 . . . . .
Név . . . . .
Foglalkozás . . . . .
Lakhely . . . . .
Pontos cím . . . . .

Olvasható írást kérünk és pontos címet.

vetelést képviseltek. A csödbíróság a többségben levő elsőszámu listát nyil-vánította megválasztottnak. A csöd-választmány megválasztása után azon-nal összeült és megkezdte munkáját.

Imperial, Agfa, Mimosa fényképészeti cikkek és gépek Révész Ernő, T.-Mures

TÖZSDE

A piac változatlan

DEVIZÁK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New York
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3175-3178	—	—	49220	12	1104150	13642	64987	1925
New York	16340-16475	51950	51950	2558	16465	57300	70880	3375	—
London	810-800.0	2522	252175	12419	80050	278475	344250	164075	48043
Páris	645-646	203150	203150	—	46	224150	2774	18220	391
Milano	863-865	2718	2718	13380	866	3000	37095	17786	52325
Prága	488-489	153920	1539	—	492	1700	209987	—	29650
Budapest	2875-2876	9055	9055	—	2875	—	12347	588	—
Belgrád	—	91275	91280	—	291	10775	124525	5929	176
Bukarest	—	316	316	1560	—	349	43187	2062	61
Varso	—	5820	5820	—	1860	6434	7947	37800	—
Bécs	2325-2328	132750	7326	—	2325	8032	—	47612	—
Berlin	3940-3941	12390	12388	—	3935	13682	16916	804	—

Száz lejes árfolyama: Zürich (uto) 316, Páris 1560 Budapest —, Bécs —, Prága —

A CLUJ
TACAMUL
ezüstárugyárban
készült minden darab evőeszköz és disztárgy ezen gyárjellettel van ellátva.

800-as finomság!
Gyártmányaink minden jobb ékszerüzletben megrendelhetők. — Visszateladónak:
"TACAMUL"
Ezüstárugyár, Cluj,
Strada N. Iorga 11/A
Telefon 4-82. Sürgőnycim: „Tacamul“

Sok kis nőcske mit sem sejtő, Elcsufítja májfolt, szeplő. A „Gyopár Crem“ elmulasztja, Gyopár szappan elriasztja. Ki nem használja, el sem hiszi, Pedig így van!

MARSI GIZI

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Kedd: Annabál. (Operette repris új szereposztással. Szám: 391.)
Szerda: Fifi. (Operette repris új betanulással és új szereposztással. Sorozatszám: 392.)
Csütörtök: Fifi. (Sorozatszám: 393.)
Péntek: Csókhercegnő. (Operette újdonság. 5-ödször. **Pintér** Böske vendégjátékával. Mozi helyárral: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes jegyek. Szám: 394.)
Szombat este 9 órakor: Nagyszabású kabaré-est sorsolással. (Új vigjátékok, tréfák, bohózatok, magánszámok, énekek, táncok! Kisorsolnak a színpadon: 15 üveg valódi Palugyay pezsgőt, 10 darab diszes fénykép-albumot, a színház hajjainak autogrammos fényképeivel. 50 darab különféle tiszteltetve a következő hét bármely szabadon választandó előadására és igen sok egyéb nyere-mény tárgyat. Külön sorsjegy nincs. Mindenki, aki megváltja jegyét, ezzel részvesz a sorsolásban. A belépő jegy maga a sorsjegy is. Rendes helyárak. Szám: 395.)
Vasárnap délután 6 órakor: Mesék az irógépről. (Operette újdonság. mozi helyárral. Szám: 396.)
Vasárnap este 9 órakor: Mersz-e Mária? (Operette-revü újdonság új szereposztással: **Betegh** Bébivel, **Kun** Magdával, **Farkas** Lilivel, **Tompa** Béléval, **Ihász** Aladárral. Szám: 397.)
Hétfőn este 9 órakor: A fenevad. (Csak felnőttek számára szolgált ki jegyet a pénztár! Spanyol bohózat. Kosztolányi fordításában. **Póór** Lili főlépésével. Mozi helyárral: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes helyárak. Kezdeté kivételesen 9 órakor. Sorozatszám: 398.)

A színházi iroda hírel:

A Magyar Színház bérlet-kötésel

Serényen folynak a bérletkötések a jövő évadra. Olyan lázas és széleskörű a közönség érdeklődése a jövő évadban tartandó bérletes előadások iránt, hogy már most bizonyosra vehető, hogy a bérlek száma tetemesen emelkedni fog.

A bérletnek rendkívüli előnyei vannak: Először is nagy megtakarítást jelent, mert hiszen a bérletárak sokkal alacsonyabbak, mint amilyenek a színház rendes helyárai lesznek. Másodsor a bérlek megkapnak minden újdonságot s minden érdekesebb vendégjátékot s még ha a vendégszereplések emelt helyáruak, a bérleknek akkor sem kell ráfizetniük. Harmadszor nem kell jegyért a pénztárnál tülekedni, minden előadásra fenn van tartva a megszokott rendes hely.

A jövő évadban még egy rendkívüli előnyt biztosított a színház a közönségnek, t. i., hogy a legolcsóbb helyekre is lehet bérletet váltani a III. r. támlás székre és erkélyre is, úgy, hogy pl. egy felső erkélyt lehet bérelni 100 lejes részletfizetéssel. Havi 100 lejért biztosíthatja tehát mindenki azt, hogy az évad folyamán előadandó összes újdonságokat megnézheti.

Bécsi hölgy

ki német, francia és angol nyelven önállóan levelezik, gyors- és gépir, továbbá érti a román és magyar nyelveket és

főbbévi irodai gyakorlatiárral rendelkezik
levlezőül vagy titkár-női állást keres.

Érdeklődéseket „Bécsi hölgy” jellegre az Uj Kelet kiadóhivatala továbbít

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Álláskeresőknek 30 százalék kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelíges levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellette van. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Hajhullás

és hajkorpa ellen a legjobb szer az „**Egger-Petrol**”
 Képmatő minden gyógyszerárban és drogueriában

Mérlegképes

könyvelő, perfekt német-magyar levelező, óráknyvelést vállal. Cím a kiadóban.

Intelligens

zsidó párnál két jó házból való iskolás fiú vagy leány, teljes el-látás a felvételük. — Válasos nevelés, hit-tan vagy tanulmány-lás támogatásával. — **Meiszner** Márkusz, Oradea, Váradí Zsig-mond-utca 61. 845

Középkori intelligens izr. volt gazdatiszt, nősítés céljából meg-ismerkedne oly n. hölgygyel, ki existen-csiához juttatná Levelet „Gazdatiszt” jel-igé e Hegedűs hírlap-irodába, Oradea. 842

**Keresek elegendő-
 san butorozott
 szobát** lehetőleg elő- és fűdőszobával központban. Telefon 791.

Keresek azonnali be-épésre ró idős, ügyes detailista, ko-molyabb segédet, aki kirakatrendezéshez ért. Ajánlatokat „Zom-bat” megtartásával” jel-igére a kiadóba kérek.

**Vita- és levelező-
 gyorsírást** olcsón tanítok. Cím a kiadóban

שפית
 מוסיקיסט
 sehr billig zu hab-n
 bei der weltberühmten
 פריסדאקטוריאט
 Librerie — Salomon
 Weisz — Sighetul Mar-mației. 818

1 vagy 2 intelligens
 fiatalember vagy leány
 zsidó uricsaladnál te-
 les ellátást kaphat. —
 Brassay-u. 16.

Mérlegképes
 könyvelő, perfekt
 munkaerő, német-mag-
 yar levelező, román
 nyelvismerttel állá-
 sát változtatni óhajtja.
 Megkeresések „Meg-
 bízható munkaerő” jel-
 igére a kiadóhivatala ba
 intézendők.

Elegánsan buto-
 rozott uccai szoba, belváros közelében ki-
 adó. Cím a kiadóban.

Zongora titkónő ál-
 lapotban levő, hely-
 szük: mi ti, azonn-
 al eladó. Muzeum
 u. 4., ajtó 2.

Zongorórakát
 ad végzett akadémista
 esetleg gyakorlással
 is. Cím a kiadóban.

Fiatal konfekciós
 segéd azonnali belé-
 pésre állást keres. —
 Cím a kiadóban.

Német-magyar
 gép- és gyorsíróadó
 délutáni állást keres.
 Szíves megkeresése-
 ket „Perfekti” jel gére
 a kiadóba.

Fiatalember
 izletes kóser házi-
 kosztot és lakást kap
 külfönbéjárati szobá-
 ban. — Egyetem-u. 5.
 3. ajtó

Eladó egy kiváló
 hangu műszerhegedű.
 Cím a kiadóban.

Gyakornokot
 keres. tűzfatelep. —
 Ajánlatok „Tűzifa”
 jeligére a kiadóhiva-
 talba. 762

SZABÓ IMRE
 történeti regénye

**Az utolsó
 máglya**

**megjelent
 könyvalakban**
 A számozott példány
 ára 120 lei.

Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztá-
 lyában, Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

Jüdische Gramofonplatten
 von den weltberühmten מתיקיסט u. Sängern
 „**Safruth**“ Buchhand-
 lung, Cluj

KÖNYV ÚJDONSÁGOK

SZASZANOV
Végzetes évek
 az európai katasztrófa a cári Orosz-
 ország háborus külügyminiszteré-
 nek beállításában. Paieologuenagy-
 sikerü naplójának szerkesztője
Ára 408 lei.

SCHIDLÖF:
**Az érvényesülés
 művészete**
 Mindenki hasznát veszi, aki társa-
 ságban mozog
Ára 90 lei.

Mau ice Paleologue
II. Sándor cár tragikus regénye.
Ára 128 lei.

**Lucien Murat
 hercegné**
**Nagy Katalin cárnő sze-
 relmi élete.**
 (A híres cárnő első öszinte, lep-
 lezetlen életrajza.)
Ára 128 lei.

TOLSZTOJ
 legnagyobbszerepű regénye
Karenina Anna
 újra kapható. — A kötetes 1060
 lapos regény **ára 384 lei.**

A legnagyobb amerikai díjjal kitüntetett regény
Szállnak a vadludak
 Észak súlyos atmoszféráját es egy tipikusan amerikai szerelmi tör-
 ténet bája él **Ostenso** e regényében.
Ára 265 lei

Marian Harry
**Kleopatra
 szerelmi élete**
 Egyiptom hírneves királynőjének
 aki egymásután hódította meg a
 romai birodalom fejeit, első ma-
 gary nyelvű életrajza. **Ára 136 lei.**

Mauriac
A méregkeverő
 a lélek poétájának, első magyar-
 nyelvű könyve. A ma regényei
 sorozat. Ára izléses vászonkötés-
 ben **231 lei.**

Lehetetlen szabadulni **Wallace** igazgató regényének varázsától.
 Olvassa el

A Poliantha titka
 című regényét és ön is megerősíti ezt. **Ára 136 lei.**
A titokzatos banda
Ára 190 lei.

Zola
A pénz
Ára 289 lei.

SHAW
 Ember és felsőbbrendű
 ember.
 (Uj kiadás.) **Ára 170 lei.**

Ludwigh Wolf
A játékos
Ára 204 lei.

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

Az ülés most még sokkal rendtelenebb, még fegyelmetlenebb, mint mielőtt. Leveszi sárga sapkáját, két nappal ezelőtt. Akkor még nem hirdették ki a kiűzetést. Most egy teljes nap telt el a nyolc napi lialadékból és semmi javulás nem mutatkozik. Az aggódó várakozás, az izgatottság már-már elviselhetetlen. Majdnem mindnyájan bőjtöltek, mindnyájan virasztottak. Dávid halántékában is lüktet az álmatlanul töltött éjszaka, megrabolja őt tiszta esztől. Zavarosan beszél, mindent össze-vissza. — A biin utaján jártam. — kiált fel hangosan, mint az imádkozáskor. — Atyánk Királyunk, büntöztünk színed előtt, — felelnek vissza néhányan a gyülekezetből és nagy zajjal ütök mellüket. Dávid körül kis kör képződik. Menekülést jósol. — büneinktől való menekülést. Senki sem érti meg. Az előjáró felfigyel. Magas üléséből felszólitja Dávidot, hogy mondja el mindnyájuk előtt, hogy mire támaszkodik jóslásával. Már annyira jutottak, hogy a legkisebb, a legvalószínűtlenebb me nekülési lehetőséget sem hagyják figyelmen kívül. Buncl, a metsző, aki nem is tartozik a tanácshoz, de számos más zsidóval együtt részt vesz az ülésen, aki csak betolakodott, mivel a korlátok kezdtek megszűnni a parancsok testület között és közöttük. — Buncl, ez az erőszakos ember éne, azt javasolta, hogy fel kell fegyverezni az ifjabbakat és a kiűzés napján meg kell védeniük a kapukat. Inkább mindent felgyújtunk, sem hogy jószántunkból átadjuk! — Szép kis remény — felel vissza valaki. — Remények ennél a szónál Dávid össze rázkodik. Kihirdeti, hogy neki sincs már reménye. Ellenkezőleg, azt reméli, hogy Monika terve nem fog sikerülni. — Ki az a Monika? — kiabálnak. Most beszélni kezd a keresztény nőről, elbeszéli, hogy minden éjjelét nála töltötte. Apj. anélkül is tud róla, mit törődik vele, ha a többiek is megtudják. Dávid fejében egyre nagyobb lesz a homály. Gerzonról is beszél és arról a cselről, amellyel kicsalta tőle a kulcsot. — Ez volt kezdete a Gonoszoknak. Nem, nem a kezdete. Olyan mesz szíve nem tudok visszapillantani, a kezdetét már nem is látom. De különösen gonosz dolog volt, hogy hecsaptam a gyantafülszögbe. Itéliek ti magatok! És egy ilyen gonosz dologból nőne ki valami jó? Isen örizzen bennünket tőle. Inkább pusztuljunk el, becstelenség és tisztaságban, sem hogy az ördögnek eladjuk magunkat.

Elfordulnak tőle. Alig veszi észre, tovább beszél. Bimbánó vallomást tesz az egész hitközség előtt, a rabbi előtt, az előjáró előtt, az apja előtt, ifjúságának barátai előtt... Ime itt vannak ők mind, akik ismernek engem. Most itélkeztek! Ez lett befőle, a tüzvész. Gerzon, aki hamis álmólátásairól beszélt, az apja, aki elutasította őt szíve hozzáfördülő kérésével, — egy távoli rokon — mondotta és semmi egyebet. — Monika, az egyetlen, aki jól hánt velem és megkönnyítette nekem, hogy azt az átkozott dolgot kívánjam tőle — anélkül is elmentem volna az ögrófihoz, nemes Rozsmítal urhoz. — ezek voltak az ő szavai és még én magam kísértem őt oda, odavezettem, ágyába fektettem, öreg ujjait ujjaim közé vettem és hideg varangvosbékákat fektettem Monika forró keblére.

Újra figyelni kezdtek. Megkérdezik, mikor történt az, amiről lázában beszélt. De egy szót sem lehet többet kivenni belőle. Még dadog egy ideig, akkor ájultan esik össze.

Nem sokára, vagy talán órák múlva (ő nem tud róla) trombitaszó, zal, éljenzés téríti magához, mindnyájan kö-

rülötte fáradoznak. Mind az ablakhoz igyekeznek húzni őt. Lent egy hírnök áll, kék selyembe öltözve, nemes Rozsmítal ur cimerevel: A királyi kiutasítást visszavonták. A zsidók maradhatnak és a királynak és az ő legfelsőbb ögrófiának védelme alatt állanak.

Szégven és gyalázat — Dávid, felébredve nem tud semmi mást. De felvezetik a lépcsőkön, mérhetetlen tömeg fogja körül, csókolják a kezét, boldogok, ha köpenyét megérinthetik, nem tud védekezni, elvész ebben az árban, előre rángatják utat készítenek neki az ujjongó néptömegben keresztül. Az előjáró megvélte, másik oldalán meg rabbi Margoliot. Sokáig tart, nagyon sokáig. Hazáig elkísérik. Erzi arcán anyja hosszú csókiát. Az apja, mintha távlatot tartana magától, de amikor megcsókolja apja kezét, az nem vonja vissza. Akkor ujból esőtétedik körülötte, fejek, kezek, testek szárai forognak körülötte. De újra világos lesz. Mint a király körül, ugy csókolják körülötte is helyet. — Eszter, én vagyok a te bátyád. — És te vagy az én hugom. — Sugta ezt valaki a fülébe? Senki sem jön rá, hogy mindez milyen szegveny? Senki sem látja, hogy jámborságának utolsó gyökerei is elszakadtak szívében és ő Iliith démonainak szolgálatába állott: Nem, sőt még a zsinagógába vezetik őt. Halat adnak Istennek a csodáért. — Aki felegyenesíti a fardatkat és kiszabadítja a foglyokat. — De egy újabb esemény is történik, amit Dávid teljes szívéből megért és helyesel. Spira Lipmann felesége rohan be a zsinagógába, be a férfiak termébe és ízesít forgat kezében Dávid felé, le akarja őt ütni vele. Dávid alá hajlik mint egy áldozati állat, alázatosan készüli fogadni a csapást. A többiek meg ragadják az öngyörgő asszony karját. — A boldogtalan, leányának halála megzavarta az esztét. — Oh, nem, ő tudja, — ő tudja — sóhajt fel Dávid. Tudja ő, hogy én hibáztam, szentségtörő voltam, pokoli mesterkedéssel megváltoztattam Isen egyenes útját. Ő tudja, érzi, a saját testén. A sátánt érzi bennem. Az én sorsváltoztatásom után gyermekének mártírhalála sem mis lett, egy elszett eszelenség.

Fáradoznak körülötte, felmagasztosítják. Felhívják a tórához, harmadiknak, a legmagasabb kitüntetés, amit istentiszteleten nyújthatnak. És a meg tiszteléseknek nem akar végeszakadni Vacsora a rabbi házában — a legelőkelőbb tanácsstagok beszédei, akik őt „Izrael örzőjének“ nevezik és „korunk prófétájának“ és — egy a harmadikat jámbor közül, akiknek kedvéért tartia fenn Isen a világot. — A hitközség nem tud magához térni örömeiben. Arra a szégvenre, amelyből az ujjongás kiindult, senki sem gondol többé. De hiszen nagyon is határozottan kimondott mindent! Nem hallották volna? Vagy el akariák feleltetni? Vagy minden rendbejött a szerencsés befejezés által? Bárhogynak is, a „gonosz ösztön“ győzött, a „gonosz ösztön“ és nem a jó ösztön mentette meg a hitközséget. És most ő, a „gonosz ösztön“ muzsikál a zenészek hangszereiből, kik lenn, a nyitott ablakok alatt, a nép élén vonulnak fel, ő ragyog a fáklyákból, amelyeket lóballanak, a tréfacsinálók hetyke verseiből. Nevetnek és énekelnek. Komoly férfiak fetálnak az ünnepi asztaloktól és egymást kézenfogva, Isen dicséretével ajukon, vad sátáni kórtáncban ugrálnak a teremben körbe.

Végre sikertől Dávidnak észrevétel nélkül elillanni. Éifél körül van.

Szégvely magát Monika előtt, hogy csak egy szót is elmondjon abból, ami történt. De erre nem is kerül sor. Mo-

Fordította: dr. Hamburgné Becskl Irén

nika, ahelyett, hogy fölőleges gondolatokkal bibelődött volna, mindent elő készített az utra. Természetesen lehetett, hogy zsidó öltözetben me neküljön valaki, mely mindenkinek sze mely alól előző fűrtjei előgöndörödnének. A fekete fűrtök, a gyér szakál olóra kerülnék. És egy merész kis baretlet csap fel Monika az egyszerűen fiatalossá lett arcra. Dávid is hozott magával egy köpenyt a zsidó felt nélkül, de tulságosan bő és súlyos, mint minden ruha, amit zsidók viselnek, még ha keresztény mintára csináltatják is. Még a zsidó falakom belül is, ahol különös ismertető jel nélkül se tálhatnak, ott is szívesebben viselik a zsidók a fekete, nehéz szöveteket. Most visel Dávid először egy eből nyitott, könnyű kék és vörös szövetből készült kabátját. Monika adja rá. Vidáman tapsol kezeivel. Kedvesének átöltöztetése annyira elfogadja, hogy nincs ideje másra gondolni.

Röviddel fölkerelkedés előtt, mi alatt ékszerait csomagolja össze, eszébe jut, hogy megkérdezze, van-e pénze az utra. Pénz nélkül, még ha eladja is kevéske ékszerait, nem juthatnak messzire.

Erre az öltre ő igazán nem jött volna rá.

A leány ránevet: — Te olyan jól tudsz záratat felnyitni, báránykám! — A kép, minden rossznak a kezdete, amelyet nem igen mert emlékeztetibe idézni: a kovácsmihely tavasztól teli udvarán a leány előtt áll, megforgatja a kulcsot a szinrozsás zárában. Csak néhány hónapja ennek — és ő máris kineveti, kigunyolja, a lelkiismeretéhez vezető kulcsot most a leány forgatja a fiu rozsdás szívében.

A legrosszabb még hátra van.

Anyja ócskavas üzletét soha sem szerette. Veszekedő hangok hallatszottak az összehűződő szerszámok közül. Szidták őt a hangok, most már tudja, miért. Tolvaj, tolvaj! Mégegy-szer visszatér az apai házába, amelytől röviddel ezelőtt szótlanul és hidegen vett, azt hitte örök, bucsut. Most a sötétben az ócskás ládához — anyjának pénzszerényéhez tapogatózik. Ezért gyűjtött, takarékoskodott tehát egész életén keresztül — a saját fia fosztja ki. Nem épen a legmagasabbnak az ottarán leszek áldozat, mondja magában, a tolvainak akasztófa és kerékbetörés jár.

Mély sóháj hasít bele az éjszakába. Áhmodik az anyja? Álmában sóhajt?

Dávid keze feltörte a ládát. Most megáll. Hallgatódzik. Egy második sóhajtás

Most fel hozzá, a lépcsőkön. Apja szobája előtt. Csend. Bizonyára az az idő, amikor alszik az apja, nem tanul már. De ha nem alszik is, — itt mindig nyugalom honol, itt mindig csend van, apja ajtaián sohase hatol át zaj. Anyja azonban — anyja kiáltja őt. Csak ál-mában kiáltja. A fiu kinyitja hálósobájának betámasztott ajtáját.

Itt fekszik anyja az ágyában. A pár-náira vetődő gvenge holdfény megvilágítja az alvó arcát. Milyen kicsi arc! Kicsi, mint Monika arca a párnák közt. De milyen összeaszott, élettől megviselt, mély redőkkel barázdált.

Anyám, neked mindig csak gondjaid voltak! Hogy mi az öröm, azt nem is tudod és nekem mennem kell, a leg-élyebb redőket én kell, hogy arcodra véssem. Mennem kell, vagy maradnom. Mindkettő egyszerre — lehetetlen. De hogy ne menjek — az is lehetetlen.

Vagy azt kívánod, — hogy ne tegyem? —

Közelebb lép az ágyhoz. Milyen mozdulatlanul alszik az anyja. Már nem is sóhajtzik többé. Hirtelen azt kénzeli, — hogy talán

halálos ágyán fekszik...

És ha nem most, — úgy öt, vagy tíz év múlva biztosan. Hiszen olyan öreg. Anya olyan öreg — mondja félig hangosan maga elé.

És egész közel megy az ágyhoz, hogy simogassa, megcsókolja. Egy szót legalább bucsuzásul. Sohasem látja többé öreg anyját. Akkor sem, ha halálos ágyán fog fektüdni — nem fogja látni őt, öreg anyját.

Egész közel van hozzá, már érinti ősz haját. Ekkor köpenyének tág ujjá beléakad az ágy egy díszítésébe. Csak most tér észhez Dávid. Az anyja nem ismerné fel saját fiát! Hogy állna itt előtte. — szakálatlanul, tarka, idegen viseletben! Halálra ijedne az idegen embertől.

Idegen az apja házában. Nem marad választás számára.

Isten veeld, öreg anyja!

Vissza a pénzszerényhez. A tallérok átfutnak ujjai között. Minden darabhoz gond és könny tapad. És ha nem találják őt holnap szobájában, micsoda kétségbeesés lesz! És a hitközség, mely nyolc napon át örömlámpet akar tartani! Nincs ereje, hogy minden következményt végigszondoljon. Tanácstalanul méregeti keze ténverén a pénzszerényeket. Természetesen nem visel el mindent magával. Csak a felét, egy harmadát. Nem, még az is túl sok. Visszaönti a pénzt a szerénybe. Bár ismeri azt a csufoldó közmondást: Ha már disznóhúst eszik az ember, akkor csurogjon róla a zsír. — De bármint tegyen is, minden egyformán nyomoruságos. És az anyja olyan öreg, olyan öreg. És olyan mozdulatlanul alszik fenn. — Csak a legszükségesebb dolgokra fog valami pénzt magával venni, — negyven talért, — huszat. Hogy kisebb legyen a büni! — Ily módon?

Az üzletben világos lesz.

Tuwia lépett be, egy gyertyával a kezében. Nem is olyan hűnye. Egyszer len pillantást vet Dávidra, a felnyitott ládára, a Dávid kezében levő tallérokra és megértette, hogy mi történik itt. Most Dávid ujjai szaporán mozognak. A vastag, vörös ajkak elgömbösködtek, egy hang sem jön ki belőlük.

Ez nem árul el semmit!

A néma — tettem egyetlen tanú! De mégis, mintha a nagy felindultság képes volna megoldani a nyelvét. Tompa morgás, fenyegető, kezd már kitörni belőle, s közeledik, mint távoli hangok egész kórusa, hangosabb lesz. — kitartó, bőgő ordítózásba csap át.

Rémület fogja el Dávidot. Becsapja a ládát. Néhány tekercs marad kezében, amellyel lélegzetét vesztve elrohan.

25.

A Moldva felé vették vándorlásuk irányát. Hogy Erfurt, a szabad város hol fekszik, azt nem tudta Dávid pontosan megállapítani. Azzal tisztában volt, hogy az ut a Moldva mentén, majd később az Elbe mentén halad, ott kijut Csehország határából, amelyet érdeklük volt mímél előbb elhagyni.

De még mielőtt odáig érkeztek volna, Prága hitközsége megegyeszer éreztette velük a hatalmát.

Midőn három napi utazás után a falusi korcsmá ablakából, ahol megháltak, kipillantottak a szomszéd mezőkre, egy szomorú látvány tárult szemük elé. Egy magas, bukácsoló emberi alakot vettek körül nagy ugrással a környékbeli kutyák. Köpenyét, csuklya módjára borítva a fejére a férfi fél vak módjára botorkált előre. Szinte kísérteties volt, hogy mégis oly gyorsan haladt és oly nagy biztonsággal verte szét bottáival a kutyákat. Bár nem egész sikeresen. — Legalább is erre vallott a köpenyve, mely félik rongyokban csilingótt a földre.

Dávid kifutott a házból, utána eredt a vándorlónak, utját állotta. — s felismerte Gerzont.

(Folyt. köv.)